Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

№ 234 (16457) | 1983 оной октябриин 12, среда | Сэн 3 мүнгэн.

ТҮРҮҮ КОМБАЙНЕРТА ҮГЭ ҮГТЭНЭ

МҮШЭД АМЖАЛТЫЕМНАЙ ГЭРШЭЛНЭ

Таряалангайнгаа хэмжээгээр манай колхоз Сэлэнгын районой соогоо эгээл ехэ ажахынуудай нэгэн юм. Наймадахи табан жэлдэ таряан талаан ажалнай түрүүшынхиеэ олзо оруулжа эхилээ һэн. Тэрэ табан жэлдэ 362.200 центнер ороохо хураагдаа, миллион 625 мянган түхэриг олзо олоо һэмди. Таряалангай үрэжэлые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдэнэ. Манай районой эрхэ байдалда тааралжатай сортын таряанай үрэһэ ехээр ургуулжа, хуршэ ажахынуудые үрэһэ хүрэнгөөр хангажа байха шаглалтай болоһон байнабди.

Техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын тулада һүүлэй үедэ ажалаа «хамтын подрядай гуримаар эмхидхэбди. Бригада бүхэндэ элдүүрилхэ газарай талмай, севооборот, техникэ тусхайлан дааладаа. Нарядгүй гуримаар хүдэлжэ, абаһан продукциин хэмжээгээр түлөөлһэ абадаг болоходоо, манай түлөө эрид шанга тэмсэдэг болоһонхойбди. Ажалай бүтээсэ урдаанайхида орходоо 1,5 дахинаар дээшэлээ.

Хабарай тарилгын хүдэлмэриие сагаар болзор соонь муу бэшэ шанартайгаар үнгэргэһэнэй, таряалангаа һайнаар харуулһанай ашаар бараг һайн ургаса ургуулаа.

СКД-6 түхэлэй шэнэ комбайн мүнөө жэлдэ даажа абаха этигэл найдабарида хүртөө хүм. Ушар юуб гэхэдэ, нёдондо хуушан СКД-5 комбайнаар 5500 центнер ороохо таряа хадажа, колхозой чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө бэлэйб. Шэнэшье хадань, комбайна һайнаар захабарилжа, герметизаци гэхэ мэтые хэжэ, таряа хураалгада түрүүшын мүр гаргааб. Шэнишын һайнаар ургаһан Чандан гэжэ газарай таряалан дээрэ механизаторнууд мүрысөөн ороодо. Манай бригада эрхим механизаторнуудай ажалладаг гэшэ. Бригадираар республикын габьята механизатор П. Л. Гылыков хүдэлнэ. Тэрэ таряан ажал эрхимээр мэдэхэ хадаа хүдэлмэриингээ һайнаар эмхидхэжэ шадана. Анатолий Балданов, Владимир Лумбунов, Бимба Биликтуев гэгшэд оролдосотойгоор ажалдаа. Хамтын подрядаар хүдэлдэг һэн тула бригадын гэшүүн бүхэн харюусалгатай мэдэржэ, хэн хэнһээшье гээгдэхэгүй гэһэн зорилготой.

Таряа хураалгын хүдэлмэри мүнөө жэлдэ орёо хүндэ үедэ үнгэргэгдэнэ гэжэ хэлэхэдэ болоно. Ургаса һайн гэбэшье, хаа хаанагүй нэгэ жэгдэр эдээшээгүй. Мүн үнэр, набтараараашье жэгдэ бэшэ байгаа. Тиимэһээ комбайнерта шадабари, дүй дүршэл хэрэгтэй ааб даа. Сабшагдан унагаагдаһан таряан хатангүй удаан хэбтэхэдээ газартаа шалдан, муугаар абтадаг ха юм. Энэ ушарта бидэнэр, жаткала доогуур ябахаар түхеэрээд, ороохо таряа газарта гээхэгүй оролдохобди. Комбайнуудай зогсолтогүйгөөр хүдэлхэ эрхэ байдал эмхидхэгдэһэниинь һайшаалтай. Харюуулга дээрэ бүлэглэмэл арга хэрэглэгдэнэ. Нэгэ участок дээрэ хэдэн комбайнай хүдэлжэ байхада, техникэ харууһа хэхэдэ тааражатай байдаг.

Таряа хураалгын хоёрдохи декадын дүнгөөр манай агрегат эрхилэжэ, улаан вымпелээр кабинай шэмэглэгдэхэ эрхэтэй болообди. Тиигэжэ таба мянган центнер таряа хадаһанай тэмдэг—таба хушуута табан мүшэн кабина дээрэмнай алтан үнгөөр зурагдаа. Үдэр бүри 250 центнерһээ бага бэшэ ороохо хадажа гэжэ болоноб. Арга боломжоёо хараажа үзээд, мүнөө жэлдэ найман мянганһаа дабаан дээрэ гараха хүсэлэнтэйб. Хураалгын хүдэлмэри мүнөө эгээл габшагай үедөө оронхой. Манай колхоз ороохо таряа худалдаха гурбан жэлэй түсэб бэелүүлбэ. Иимэ амжалтаар ноёхонхой хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэрые угтаһан байна.

Д. БУЯНТУЕВ,
Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой комбайнер.

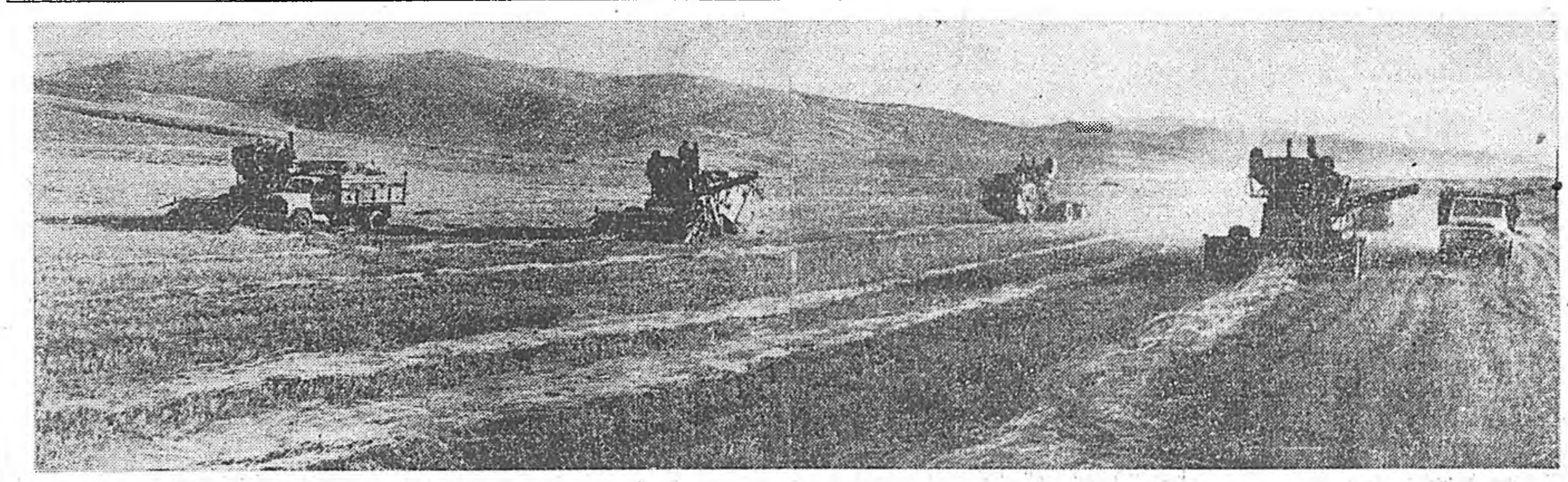

«ЗОРИҺОНДОО ХҮРЭХЭБДИ...»

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз хуряагдаха таряанай талаар Баргажанайнгаа район соо ехэхэн ажахынуудай нэгэн болоно. Хамта дээрээ эндэ 4400 гектар талмайн ороохо таряан хуряагдаха байна.

Мүнөө жэлдэ таряанай баян ургаса абахын түлөө колхозой механизаторнууд яһала оролдолго гаргана. Агротехникын талаар тарилгань таарамжатай болзорто һайн шанартайгаар үнгэргэгдөө. Зарим участогуудта гектарай 2,5 центнер азотно болон фосфорно үтэгжүүлгэ оруулагдаа. Дүрбэ мянган гектар таряалангай буртаг үбһыень үгы хэхын тулада ехэхэн ажал хэгдээ. Тиигэжэ баянголойхид энэ жэлдэ бараг һайн ургаса ургуулжа шадаа.

Мухар-Шэбэрэй механизаторнуудай уряае дэмжэн, тэдэнэр таряа хуряалгаяа богони болзорто үнгэргэхын тула 24 комбайн поли дээрэ гаргаа һэн. Эгээл түрүүрысөөнэй дүнгүүдые колхозой партком, правлени, профсоюзай болон комсомолой комитедүүд долоон хоног бүхэндэ согсолжо байдаг. Таряа баал болгон сабшалгада коммунист Валерий Очирович Гармаев, комсомол Борис Будунов, Валерий Онхотоевич Раднаев, Григорий Эрдынеевич Цыцыков гэгшэд түрүүшын үдэрһөө шалгаржа, улаан вымпел болон шангуудта хүртэһэн байна.

— Ехээр ороһон бороо ажалыемнай һаатуулаал даа. Теэд бидэ мини хараад һуужа байгаагүйбди. Баал болгон унагаагдаһан таряагаа эрьюулжэ, һалхитуулан, һэбэрээн хатаагаад сохижо абаха талаар нилээд ажал ябуулагдаа. Баалнуудые һалхитуулхын тула ОВТ-1 түхэлэй машина тааруулан хэрэглээбди, баалнуудые эрьюулхэдэ тракторай тармуурнууд ехэ туһатай байгаа, — гэжэ колхозой паркомой секретарь Сергей Цырендоржиевич Гомбожапов полевой станда ошожо ябахадаа хөөрэбэ.

Үрэжэл һуурнинай гэрнүүдые үнгэрхэтэймнай сасуу үргэн ехэ поли нэмжыжэ, тэндэ зургаан комбайнуудай хойно хойноһоо һэ бэрилдэн, зэлэ татан ябахань нюдэнэй үзүүртэ харагдана. Дүтэлжэ ерэхэдэмнай, коммунист Геннадий Гайфиевич Шайхутдинов түрүүтэй звено энэ полиин һүүлшын баалнуудые суглуулан сохижо ябаба. Звеногой гэшүүд, Валерий Ракшеевич Бадмаев, Цыден Хандуевич Аюшеев, Жамсаран Жамбалов, Михаил Урбагаров, Шагжи Сандаков таряа хуряалгада хододоо хабаадалсадаг, дүршэлтэй механизаторнууд байба.

— Мүнөө жэлдэ байгаалиин уларилһаа боложо, таряа хуряалгала оройшог эхилээбди, — гэжэ Валерий Бадмаевич Доржиев хөөрэнэ. — Тиигэбэшье энэ харюусалгата хэрэгээ богони болзор соо дүүргэхэ гэжэ таряа хуряалтада хабаадажа байһан хүн бүхэн зоригжонхой. Комбайнуудаа һүни орой болотор хүдэлгэнэбди. Мүнөө Доодо-Хүнтэйн таряа хадалгада комбайнуудаа бултыень гаргаад байнабди. Эндэ Виктор Лиихоевич Бубеев, комсомол Жамсаран Андалаев, Анатолий Семенович Бубеев үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллана.

Колхозой машина техникэ зүбөөр хэрэглэхын, суглуулһан ороохо таряагаа түргэнөөр сэбэрлэжэ абахын тула хоёр газарта таряанай тоогууд түхеэрэгдэнхэй. Комбайн тоог хоёрой хоорондо таряа зөөлгэ ехэ харюусалгатай ажал. Комбайнуудые минуташье байлгахагүй зорилтоор ашаанай машинын жолоошод коммунист Баир Зандраевич Ханзаев, ВЛКСМ-эй гэшүүд Митаб Очиров, Василий Гомбоев, районой «Сельхозтехника» нэгэдэлэй түлөөлэгшэ Павел Иванович Колодин гэгшэд шармайн ажалланад.

— Жолоошоднай һайнаар хүдэлнэ даа, тэдэнэй гэмээр комбайн һаатаа гэжэ байдаггүй. Найдамтай, бэрхэ зон, — гэһэн һайн һайхан үгэнүүдые суг хүдэлжэ ябаһан нүхэдһөөнь дуулаа бэлэйбди.

Баянголойхид таряа хуряалгын хүдэлмэринүүдые комплексно гуримаар эрхилхэ талаар яһала дүршэлтэй боложо байнхай. Таряанай халагдажа байһан поли дээрэһээ һолоомонь суглуулагдана. Колхоздо бүхыдөө һолоомо суглуулха дүрбэн звено байгуулагданхай. Тэдэнэй Виктор Чимитцыренов, Анатолий Раднаев, Бата-Жаргал Доржиев, Давыд Раднаев хүтэлбэрилжэ, бүхы һолоомо тусхай түмэр тэргэнүүдтэ ашаалжа, малай байрын дэргэдэ зөөнэ.

Намарай паар хахалалгада хэдэн трактор табигданхай. Таряа хуряалгын үедэ механизаторнуудай байха хамтын байра, улаан булан, столово, бани гэхэ мэтэ колхозой полевой станда һайнаар түхеэрэгдэнхэй.

Баянголойхид хамта дээрээ 45 мянган центнерһээ доошо бэшэ ороохо таряа суглуулжа абаха, һайн шанартай 13 мянган центнер үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэжэ хааха зорилготой юм. Гүрэндөө 1200 центнер таряа худалдажа, жэл хахадай түсэб дүүргээд байна.

Гэбэшье запасной элдэб частьнуудай дуталдаһан дээрэһээ хэдэн комбайнууд поли дээрэ гараха аргагүй полевой станай дэргэдэ дарайлдажа байна. Таряа хуряалгын урдахана эндэ гурбан шэнэ жатка асараһан, теэд хоёрыень дары хабсаргаха гэхэдэ, олохон жэжэ детальнуудынь дуталдашоо. Ажалай энэ халуун хаһын үедэ бүтээсэ ехэтэ комбайн, машинануудай хүдэлгэгдэнгүй байһан ушар хадаа районой «Сельхозтехника» нэгэдэлэй зүгһөө туһаламжын бага байһанине гэршэлэн харуулна.

— Сагнай ошожол байна, хэхэ юумэн үшоол ехэ. Элдэб бэрхэшээлнүүдэй дайралдабашье, бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн зориһондоо хүрэхэл байхабди, — гэжэ С. Ц. Гомбожапов мэдүүлнэ.

С. РИНЧИНОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Колхозой таряалан дээрэ; 2. Баргажанай районой «Сельхозтехника» нэгэдэлэй жолоошон Павел Колодин; 3. Түрүү комбайнер Валерий Бадмаев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЕРЭЭДҮЙН УРГАСЫН ҮНДЭҺЭН

Областиин ажахынуудта 1,5 миллионһоо дээшэ гектар талмайда намарай ургамалнууд таригдаа юм.

СИМФЕРОПОЛЬ. Крымэй полинууд дээрэ уһалалгын 450 гаран агрегат газар уһална. Сүүдхэ бүри уһалагдаһан газарай талмай 3 мянган гектараар үргэдхэгдэнэ.

Бүхыдөө область дотор 50 мянган гектарта уһалалга хэгдээ юм. Энэнь намарай ороохото ургамалнуудай таригдаха бүхы талмайн хахадһаа ехэ хубинь болоно.

ВОЛОГДА. Кирилловскэ районой «Коминтерн» колхозой таряашад намарай ургамалнуудай тарилгые таарууагротехническэ болзорто түгэсхэбэ. Ажахыда ерээдүйн ургасын албан байгуулагдаһан байгаа. Энэнь 18 хүнһөө бүридэһэн оньһожоруулагдаһан отряд болоно. Хүдэлмэриин бүхы эрхэ байдалые наринаар сахиһанай түлөө отрядуудай гэшүүдэй гол салин хүлһэндэ 60 процент һэмэлтэ хэгдэхээр тодорхойлогдонхой.

АКТЮБИНСК. Ленинскэ районой колхозуудта нарядгүйгөөр хүдэлдэг хуряалгын звенонууд паар хахалалга дээрэ ажаллана. Тэжээл бэлэдхэгшэд поли дээрэһээ ороохо таряанай үлөөдэһэ зөөжэ, тракториснуудта ажал гаргажа үгэнэ. Эндэ трактористнууд Н. Кулиш, В. Лаперди, М. Каркулов, К. Шмидт гэгшэд халаанайнгаа даабаринуудые үлүүлэн дүүргэнэ.

Республика дотор ерэхэ жэлэй ургасада 5,5 миллион гектарһаа дээшэ талмай хахалагдаад байна. Энэнь даабариин гурбанай нэгэ хубинь болоно.

(ТАСС).

ТАСС
ШЭНЭ ҺОНИН

СОВЕТ КОСМОНАВТИКЫН ШЭНЭ АЛХАМ

ЗАМБУУЛИНДА АЛАС ХОЛЫН ХОЛБОО БАРИСАА БЭЕЛҮҮЛХЭ ТҮБ, октябриин 10. (ТАСС). Нарата юртэмсын планетэнүүдые шэнжэлхэ талаар совет космонавтика шэнэ алхам хэбэ. 1983 оной октябриин 10-да планетэнүүд хоорондо ниидэхэ «Венера-15» гэжэ автомат станци Үүрэй Солбоной оршондо хүрэжэ, тэрэниие тойрон ниидэхэ замда гаргагдаба.

Үүрэй Солбониие комплексоор шэнжэлхэ гээшэ тус станциин ниидэлгын гол зорилго болоно.

1983 оной июниин 2-то «Венера-15» гэжэ станци ниидхүүлэгдэбэ гээд мэдээсэгдэһэн байгаа. Планетэнүүд хоорондын замаар ниидэхэ үедэнь станцитай 69 дахин радио холбоон бэелүүлэгдэжэ, тэрээн дээрэхи түхеэрэлгэнүүд шалгагдаһан, дабшаха замайнь параметрнүүд хэмжэгдэһэн байгаа. Ниидэлгын программатай зохилдуулагдажа, июниин 10-да ба октябриин 1-дэ станциин ниидэхэ замайнь траектори шалгагдаһан байгаа.

Телеметрическэ мэдээсэлнүүдэй мэдээнүүдэй һоор, станциин түхеэрэлгэнүүд болон аппаратура һаадгүй һайнаар хүдэлнэ. Хараалагдаһан программатай зохилдуулагдажа Үүрэй Солбониие шэнжэлэлгэ үнгэргэгдэхэ юм.

«Венера-16» гэжэ автомат станци ниидэлгэеэ үргэлжэлүүлһээр. Октябриин 10-най байдалаар тэрэ Газарһаа 73,6 миллион километрээр, Үүрэй Солбонһоо 1,2 миллион километрээр холодонхой байба. Октябриин 14-дэ тус станци Үүрэй Солбоной оршондо хүрэхэ юм.

ЭБ НАЙРАМДАЛ АРШАЛАН ХАМГААЛХА

Эб найрамдал аршалан хамгаалан, термоядерна дайнай аюулые буруушаан, һанал бодолоо шангаар хэлэхые уряалжа, СССР-эй Уран зуралгын академи искусствын ажал ябуулагшадта хандаба.

Бүхы совет арадтай, дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы хүнүүдтэй хамта манай коллектив КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой Мэдүүлгые, халуунаар һайшаана, эрид шууд дэмжэнэ гээд академиин президиумэй гэшүүд бэшэнэ.

Гэмтэ һанаашалганууд болон ябуулгануудаа хүнэй эрхэнүүд тухай, энэрхы ёһон тухай бодомжонуудаар далдалхые оролдодог США-гай мүнөөнэй президентын ба тэрэнэй засаг захиргаанай дайжүрөөдэлгын хараа шугамые энэ гайхамшагта политическэ документ ехэ үнэншэмөөр элишэлнэ.

Нүхэр Ю. В. Андроповой Мэдүүлгэнь ерээдүй тээшэ этигэл найдалаар нэбтэрэнхэй. Бүхы хүн түрэлтэнэй, тэрэ тоодо американ арадай хуби заяагаар ехээр һанаата боложо байһаниинь Мэдүүлгэ дотор элирхэйлэгдэнэ. Юуб гэбэл Европын ба дэлхэйн бусад арадуудтал адли американ арадташье ядерна дайн хосоролто асарха бшуу.

«Газар дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал аршалан хамгаалхын тула Советскэ Союз саашадаашье боломоор бүхы юумэ хэхэ юм», — гэжэ нүхэр Ю. В. Андропов Мэдүүлгэ дотороо онсолон заана. Эдэ үгэнүүдтэнь бүхы совет арадай дура зориг элирхэйлэн хэлэгдэнхэй гээшэ. Тиин бидэ, уран зураашад, архитекторнууд, искусство шэнжэлэгшэд, багшанар энэ һайн һайхан зорилгые бэелүүлгэдэ бүхы арга шадабаряа, зохёохы абьяасаа, дүй дүршэлөө зорюулхабди гээд хандалга дотор хэлэгдэнэ.

Өөһэдынгөө уран бэлигээр, бүхы ажал ябуулгаар эб найрамдалай түлөө, коммунис үг зорилгонуудые батадхахын түлөө улам бүри эдэбхитэйгээр тэмсэнэбди гээд СССР-эй Уран зуралгын академиин президиумэй гэшүүд Коммунис партиие, Совет правительствые найдуулба.

(ТАСС).

МАРТАГДАШАГҮЙ УУЛЗАЛГАНУУД

УЛААН-БААТАР. (Телефоноор абтаба). Ургаса хуряалгын халуун хаһа хаанашье һаа едлиханаар, сүлөө тухагүйгөөр үнгэрдэг гээшэ ааб даа. Малшад үбэлжэлгэдөө бэлдэдэг, комбайнернууд талынгаа онгосонуудые таряач далайгаар «тамаруулдаг», полевой станууд дээрэ үлгэгдэһэн «сахилгаан» газетэнүүд соо баян ургасын абтажа байһан тушаа баяртай мэдээсэлнүүд толилогдодог. Түбэй аймагай «Энх Туул» нэгэдэлэй партийна комитедэй секретарь Л. Дашсүрэн бидэниие ажахытаяа танилсуулхадаа, эндэхи механизаторнуудай ажалайнгаа ээлжээтэ амжалтануудые совет-монгол хани барисаанай заншалта һарада зорюулһан тухайда нэн түрүүн мэдүүлээ һэн. Үнгэрэгшэ жэлдэ тус ажахынхид 4 мянган гектар шахуу талмайда ороохото ургамалнуудые тарижа, гектар бүхэнһөө дунда зэргээр гуша гаран центнер ороохо хуряажа абаһан байгаа. Харин байгша оной таряан недондонойнгоо хэмжээндэ хүрэхэгүй байбашье һаа, гектарай 18—20 центнер тухай яһала бараг ургаса абтажа дүүрэнтэбэ гэжэ нэгэдэлэй партийна хүтэлбэрилэгшэ сэдьхэл дүүрэнээр хөөрэнэ.

Тус ажахынхид мал ажалай продуктнуудые гүрэндөө элбэг ехээр тушаадаг юм. Эндэ 70 мянган толгой табан хушуу мал үсхэбэрилэгдэнэ. «Энх Туул» нэгэдэлэйхид жэлһээ жэлдэ Түбэй аймагай ажахынуудай дунда дэлгэрдэг социалис мүрысөөндэ илажа, түрүү һуурида гарадаг суутай. Мал ажал эрхилэгшэдэй дунда онсо шалгаржа Монголой Арадай Республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Ж. Рэнцэндорж, мүн аймагай чемпионууд болохо Ш. Цэнд, Ч. Мянган, Ч. Сампил гэгшэд тус нэгэдэлдэ хүдэлнэ.

Мүнөө Монголой аймаг бүхэндэ, ажахы бүхэндэ, тэрэ тоодо, «Энх Туул» нэгэдэлдэшье МНР-тэ үнгэргэгдэжэ байһан СССР-эй үдэрнүүдтэ зорюулагдаһан элдэб һонирхолтой уулзалганууд, хөөрэлдөөнүүд боложо байнхай. Тэрэ үдэр бидэ полевой станай улаан буланда МНР-эй арадай артистка, партиин ветеран Д. Цырендулм гэгшын залуу механизаторнуудтай уулзахыень хараха золтой байгаабди. Мэдээжэ артистка совет сценын суута мастернууд болохо Н. Охлопков, Л. Свердлин гэгшэдтэй уулзаһанаа, мүн Буряадай АССР-эй бэлигтэй артистнуудтай нүхэсэдэг байһан тухайгаа залуушуулда сэдьхэлэй дулаахан үгэнүүдээр дурсан хөөрэжэ үгөө һэн.

Механизаторнуудай улаан булан соогуур ябажа харахада, тон һонирхолтой байба. Ханаар үлгэгдэһэн стенднүүд дээрэ совет ажалшадай түрүү дүй дүршэлые, илангаяа ипатовска онол арга халан абалга тушаа материалнууд олоорсо суглуулагданхай байгаа һэн. Удаань сомоной түб һууринда СССР-эй үдэрнүүдтэ зорюулагдаһан баяр ёһололой үдэшэ нээгдэжэ, Буряадай уран зохёолшодой номуудаар уншагшадай конференци үнгэргэгдэбэ.

Буряадай АССР-эй коммунис байгуулалтада түйлагдаһан амжалтануудай жэшээ дээрэ МНР-тэ үнгэргэгдэжэ байһан СССР-эй үдэрнүүдтэ зорюулагдаһан баяр ёһололой ехэ суглаан Дархан хотодо үнгэргэгдэбэ. Тус суглаан дээрэ совет делегациин хүтэлбэрилэгшэ, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. С. Семенов үгэ хэлээ. Тэрэ үедэ КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь А. А. Бадиев, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо А. С. Берещинов, МНР-тэхи СССР-эй посольствын советник А. П. Афанасьев болон МНРП-гэй ЦК-гай секретарь Г. Адьяа гэгшэдые Зүүн-Гобиин аймагай ажалшад һайхан баглаа сэсэгүүдээр, уран һайханаар шэмэглэгдэһэн транспарантнуудаар угтаһан байна. Эндэ үнгэргэгдэһэн баяр ёһололой митинг дээрэ арадай депутадуудай аймагай хуралай гүйсэдхэхы захиргаанай түрүүлэгшэ Д. Дагвасурен, КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь А. А. Бадиев гэгшэд үгэ хэлэбэ. Һүүлээрнь совет делегациин гэшүүд Зүүн-Гобиин ажахынуудтай, промышленна предприятинуудтай, түүхэдэ шухаг газарнуудтай танилсаа. Энээнэй удаа Совет ороной түлөөлэгшэд Үбэр-Хангайн аймагай ажалшадта айлшалһан байна.

Энэ үедэ Буряадай уран бэлигтэн хүршэ оронойхидоо удха түгэлдэр концертнүүдээрэ баясуулжа байгаа. Буряадай республикын симфоническа оркестрэй хүгжэм монгол харагшадта илангаяа ехээр һайшаагдаа. Концертын хоёрдохи отделенидэ СССР-эй арадай артист К. Базарсадаев, дуушадай уласхоорондын болон бүхэсоюзна конкурснуудай дипломантнууд В. Бальжинимаев, Г. Шойдагбаева, оперын залуу дуушад С. Дашицыренова, О. Аюрова гэгшэд оперонуудһаа партинуудые, совет, монгол композиторнуудай дуунуудые ирагуу һайханаар гүйсэдхэжэ, олон харагшадаа баясуулаа. Тус концертдэ суглараһан Улаан-Баатар хотын харагшад, дипломатическа түлөөлэгшэд, журналистнууд Буряадай уран бэлигтэниие баглаа сэсэгүүдээр, халуун альга ташалгаар угтаба.

Тиихэдэ кинодо дуратайшуул РСФСР-эй арадай артист С. Будажапов, РСФСР-эй габьяата артистка Л. Егорова, Буряадай АССР-эй арадай артист М. Жапхандаев гэгшэдтэй уулзажа, тэдэнэй хабаадалгатай «Последний угон», «Три солнца» гэһэн һонирхолтой фильмүүдые хараба. Эдэ фильмүүдые буряад кинорежиссернууд Б. Халзанов, А. Дашиев гэгшэд табиһан байна.

Совет эрдэмэй ба соёлой байшанда Монголой мэдээжэ эрдэмтэд СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзаба. МНР-эй Наукануудай академиин вице-президент, академик Ш. Цэвэгмид тус уулзалга дээрэ үгэ хэлэхэдээ, хоёр ороной эрдэмтэдэй холбоо барисаанай жэлһээ жэлдэ хүгжэжэ, бэхижэжэ байһаниие тэмдэглэбэ. СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай президиумэй түрүүлэгшэ, СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент М. В. Мохосоев харюу үгэ хэлэхэдээ, Буряадай эрдэмтэдэй һүүлэй үеын амжалтанууд тухай тодорхойгоор хөөрэжэ үгөө.

Эдэ мартагдашагүй уулзалгануудта хабаадалсагшадай нэгэн, «Энх Туул» нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэ М. Зогсол иигэжэ бидэндэ хөөрөө һэн:

—Манай «Энх Туул» нэгэдэл танихаар бэшэ болотороо хубилаа гэжэ нэн түрүүн тэмдэглэхэ байнаб. Хуушан һэеы гэрнүүдэй орондо үндэр һайхан байшангууд бодхоогдоо. Юрын малшадай байрануудта зайн гал яларжа, сэнхир экранууд сайбалзаа. Хизааргүй үргэн полинуудаарнай совет тракторнууд, комбайнууд хүнхинэнэ. Эдэ гайхамшагта хубилалтануудта совет аха дүүнэрэй хубита айхабтар ехэ.

Байгша оной январь һарада би Буряадай ниислэл хотодо мэргэжэлээ дээшэлүүлгын курсада һураһан байнаб. Тэндэ мэдэжэ абаһан зүйлнүүдни мүнөө ажалдамни горитойхон туһа хүргэнэ гээд хэлэлтэй.

МНР-тэ үнгэргэгдэжэ байгаа СССР-эй үдэрнүүдтэ хабаадалсагшад иигэжэ хүршэ оронойгоо ажахынуудаар, һуурин тосхонуудаар, хото городуудаар аяншалхадаа, аха дүү монгол арадай социалис байгуулалтадаа түйлаһан амжалтануудта, уудам талануудта бодхоогдоһон ульгэрэй һайхан барилгануудта үнэн сэдьхэлһээ баясажа ябаа һэн.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Шэлэй заводой шэл хайлуулдаг цехэй партийна организациин тоосоото һунгалтын суглаан һаяшаг болоо. 40 коммунист, КПСС-эй гэшүүндэ 2 кандидат цеховэ парторганизациин бүридэлдэ ородог. Тэдэнэй 41-ниинь суглаанай хүдэлмэридэ хебаадалсаба.

Партийна бюрогойнь секретарь Е. С. Божедомов элидхэл хэһэн байна. Цехэй хүдэлмэришэд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые КПСС-эй XXVI съездын болон партиин ЦК-гай үдаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ элсүүлхын тула партийна бюрогой тоосоото үе соо эмхидхэн ябуулһан хүдэлмэри тушаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэбэ.

Хүдэлмэришэдэй дунда үргэн дэлисэтэй социалис мүрысөөн эмхидхэгдэһэн байгаа. Жэшээлхэдэ, республикынгаа байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа тэдэнэр гүйсэд дүүргэһэн габьяатай. Мүнөөшье зарим тэды амжалтатай ажаллана. Имагтал коммунистнууд ажалай үндэр үрэ дүнгүүдые түйлана. Цехэй 3-дахи, 4-дэхи халаануудай (партгрупоргнуудынь С. А. Красовская, Н. В. Лескова) коллективүүд энэ оной найман һарын туршада сагүргэлжэ түрүүлэн, жэгдэ һайнаар хүдэлжэ гараа. Партиин гэшүүд шэл отологшод А. Б. Будаева, В. В. Пихлаев, халаануудай профоргнууд Г. А. Балдаева, В. А. Нестеров, А. А. Степанов, Л. Н. Гончикова гэгшэд ажал

ТООСООН БА ҺУНГАЛТА

УЛАМ ЭРШЭТЭЙГЭЭР ЯБУУЛХА

хэрэгтээ угаа харюусалгатайгаар, оролдосотойгоор хандадаг байһаараа шалгарна. Жэшээнь, тэдэнэй энэ табан жэлэй хоёр жэл найман һарын хугасаада түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилһэн 600 мянган дүрбэлжэн метр сонхын шэлээр далан квартиратай 600 гэр шэлээжэ болохоор юм.

Элидхэлшэ һүүлэй үедэ түйлагдаһан амжалтанууд дээрээ тогтохо зуураа, август-сентябрь һарануудта дүүрэн хүсэн соогоо хүдэлөөгүйбди гээд онсолоо. Ушарынь хадаа тэдэнэр мүнөө цехтэнь түрүүшынхеэ ашаглалгада оруулагдаһан шэл хайлуулдаг шэнэ оньһон түхеэрэлгын хүдэлмэриие хүсэндэнь хүргэхэ талаар дутуу дундануудыень усадхажа байна. Саашадаа Е. С. Божедомов мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгэй дутагдалнуудта коммунистнуудай анхарал хандуулба. Тиихэдэ ажалай журам болон ниитын гурим эбдэдэг хүнүүдтэй ябуулагдадаг хүдэлмэри һулаар эрхилнэбди гээд элидхэл дотор хэлэгдээ. Ажабайдалдаа хайша хэрэгээр, харюусалгагүйгөөр хандадаг хүнүүдэй ехэнхидэнь 1-һээ 3 жэл болотор заводто хүдэлжэ байһан залуушуул гээд элирээ. Энэ хадаа тэдэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ үзэгдэдэг горитой дутагдал болоно. Залхуу, хойрог, ниитын гурим эбдэдэг хүдэлмэришэдэй дунда политическэ-хүмүүжүүлгын зарим тэды хүдэлмэриин бэелүүлэгдэдэг байһаниинь мэдээжэ. Гэхэтэй хамта эдэ бүгэдэ хэмжээ ябуулганууд саг үргэлжэ бэшэ, харин үе-үе болоод лэ эрхилэгдэдэг байха юм. Тиихэдэ нүхэдэй сууд журамгүйшүүлэй дунда ябуулдаг хүдэлмэреэ һуладууланхай гэжэ тэмдэглэбэ. Заримдаа тус цехтэ технологическа гүримай наринаар сахигдаагүй ушарһаа боложо, оньһон түхеэрэлгэнүүдые зогсоохо ушарнууд тохёолдоо. Имэ ушарал мүн лэ хүтэлбэрилэгшэдэй эрилтэнүүдээ һуладуулһанһаа тохёолдоно гээшэ.

Үйлэдбэриин асуудалнуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула коммунистнуудые гол газарнуудта тааруулан табиха, түрүүшүүлые партида шэлэн абаха гээшэ хүдэлмэриимнай шухала тала гээд элидхэлшэ үргэлжэлүүлһэн байна. Тиимэһээ гол хараа бодолһоо уламжалан харабал, шэлэй лентые хуби хубяарнь эсхэн таһалдаг, саашадаа тэрэниие отолдог болон шэл хайлуулдаг оньһон түхеэрэлгын хажууда хүдэлдэг хүнүүдэй дунда партиин гэшүүд үсөөн байһан зандаа. Имэ байдалые һаяын сагта зуб мүрөөр шиидхэхэ ёһотойбди гээд элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Элидхэлшэ саашань хэлэхэдээ эмхидхэлэй хүдэлмэриин зарим талануудд дээрэ тогтожо, партийна суглаанай хүмүүжүүлхы үүргэ, коммунистнуудай даалгабаринуудаа ямараар дүүргэдэг байһан тушаа, партбюрогой, комсомолой болон профсоюзай организациие хүтэлбэрилхэ талаар эрхилдэг ажал ябуулга тушаа хөөрэжэ үгөө.

Тоосоото элидхэл дотор үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ мүн лэ горитой анхарал хандуулагдаба. Партбюро тус асуудалда саг үргэлжэ анхаржа байдаг юм.

Тиигэжэ ажалша коллективүүд, хүдэлмэришэдэй дунда мүрысөөн эмхидхэгдэнэ, политическэ гэгээрэлэй һуралсалда партийна болон партийна бэшэ олон хүнүүд хабаадуулагданхай, элидхэл болон хөөрэлдөөнүүд ходо үнгэргэгдэжэ байдаг. Гэбэшье КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй үндэр эрилтэнүүдэй ёһоор хүдэлмэреэ сэгнэхэдэ, дутуу дунданууд манда бии гэжэ элидхэл дотор зуб заагдаа.

Цехэй хүдэлмэришэн, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэ бүхэниие табан жэлэй гурбадахи гол жэлэй ба арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые бүхыдэнь дүүргэхэ, үлүүлхэ хэрэгтэ элсүүлхэ гээшэ ажал ябуулгымнай тон шухала зорилго гэжэ Е. С. Божедомов онсолбо. Тиихэдээ үйлэдбэри дээрэ, юрэ ажабайдалдашье коммунистын нэрэ хүндые улам бүри дээшэлүүлхэ, батадхаха ёһотойбди гэһэн үгэнүүдээр тэрэ элидхэлээ түгэсхөө.

Суглаанда хабаадагшадай дүрбэнэй нэгэ шахуу хубинь элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаба. Тэдэнэр үйлэдбэриингөө заатагүй шиидхэмээр болоһон асуудалнуудта анхаралаа ехээр хандуулаа. Мүн үгэ хэлэгшэд хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тушаа тогтоходоо, ажалай журам, ниитын гурим сахиха хэрэгтэ һанаагаа ехээр табиһан байна.

Партиин ветеран И. Д. Айзин түрүүлэн үгэ абаба. Тэрэ энэ оной зун болотор, пенсидэ гаратараа тус цехтэ хэдэн жэлэй туршада ажаллаа юм. Үнинэй коммунист 4-дэхи жэлээ пропагандистын харюусалгатай уялга дүүргэнэ. Энэ ушарһаа һуралсалые эмхидхэн ябуулха хэрэгтэнь үзэгдэдэг дутуу дунданнуудта анхарба. Жэшээлхэдэ, заводойнь түсэбэй таһагай бэлдэдэг тайлбарилгын материал ямаршье сасуулга, зэргэсүүлгэгүйгөөр бэлдэгдэдэг байха юм. Саашадаа пропагандист һурагшадые эдэбхижүүлхэ, тэдэнэй ажал хэрэгүүдтэ улам нүлөөтэйгөөр һуралсал эмхидхэхэ асуудал дээрэ тогтоо. Тиихэдэ партийна бюрогой тоосоото үе соо бэелүүлһэн хүдэлмэридэ хангалтатай гэһэн сэгнэлтэ үгэхэ гэһэн дурадхал тэрэ оруулба.

Удаань үгэ хэлэгшэд шэл хайлуулдаг оньһон түхеэрэлгын машинист С. И. Бузин, механик А. Д. Лопатин, шэл отологшо Д. Ц. Цыренжапова, партийна бюрогой гэшүүд шэлэй шихтэ бүридхэгшэдэй ахалагша О. Д. Белых, цехэй технолог Ж. Р. Сарьянов болон бусад үйлэдбэриин гол шухала талануудта анхаралаа хандуулхадаа, ажалай журам бэхижүүлхэ ябадалһаа түсэбэй дүүргэлтэ горитойгоор дулдыдана гээд онсолбо. Юуб гэхэдэ, эндэ зарим мэргэжэлэй талаар хүдэлмэришэд ехээр дуталдана. Имэ эрхэ байдалда хэн нэгэн журамгүй хүнэй ажалдаа хожомдоһонһоо гү, али хүдэлмэридөө гараагүй ушарһаа боложо, продукциин шанар муудана, оньһон техникын хойноһоо харууһан һуладана бшуу. Ажалай журамай байдалһаа технологическа журам сэхэ дулдыдадаг гэжэ мэдээжэ. Тиихэдэ технологууд машинанууд болон оньһон түхеэрэлгэнүүдтэ анхаралаа ехээр хандуулха зэргэтэй гэжэ хэдэн коммунистнууд тэмдэглээ.

Үгэ хэлэһэн О. Д. Белых ажал хэрэгүүдэйнгээ эгээн шухала талануудд дээрэ тогтохо зуураа, цеховэ парторганизаци, цехэй хүтэлбэри август, сентябрь һарануудта үйлэдбэриин бэрхэшээл ехэтэй болоһон асуудалнуудые хүсэд дүүрэнээр шиидхэжэ шадаагүй гэжэ мэдүүлбэ. Юуб гэхэдэ, энэ оной үнгэрһэн найман һарын түсэбэй дүүргэгдээшье һаань, август һарын даабари бэелүүлэгдээгүй байха юм. Имэ ушар юунһээ тохёолдооб гэхэдэ, шэл татадаг шэнэ оньһон машина хүсэндэнь хүргэхэ хүдэлмэри удаараа, тэрэнэй зарим хубинуудынь ехэ дутагдалнуудтай зандаа байһаар. Эдэ бүгэдые түргөөр шиидхэхэ хэрэгтэй гэжэ О. Д. Белых онсолоо

Партиин, ажалай ветеран Ц. Д. Молонов залуу хүдэлмэришэдые һурган хүмүүжүүлхэ асуудалда анхаралаа хандуулба. Ажалша коллектив, нэн түрүүн коммунистнууд энэ хэрэгтэ гол үүргэ дүүргэхэ ёһотой гэжэ тэрэ хэлэһэн байна.

Заводой парткомой секретарь Б. А. Лев, предприятиин ахамад инженер В. Л. Назаренко гэгшэд суглаан дээрэ үгэ хэлээ. Тиихэдээ тэдэнэр цехэй хүдэлмэриин гол таланууд, коммунистнуудай нүлөөлхы, түрүү үүргэ тушаа тогтобо.

Тоосоото суглаанда хабаадагшад партийна бюрогой ажал ябуулгада хангалтатай гэһэн сэгнэлтэ үгэһэн байна.

Шэл хайлуулдаг цехэй парторганизациин суглаан олоной эдэбхитэй хабаадалгатайгаар, өөрыгөө шүүмжэлхы шэнжэтэйгээр үнгэрөө.

Д-Р. ДАМБАЕВ,
манай корр.

ОРОНОЙ ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭ

ОРЕНБУРГ. Областиин таряашад ерэхэ жэлэй ургасын найдамтай үндэһэ һуури табина. 3 миллион гектар талмайда эртын паар хахалагдаа.

«Октябрьский» совхозой таряалан дээрэ хүдэлдэг комплексно отрядта хахалалгын, техническэ хангалгын, таряалан бэлдэлгын звено оролсоно. Сүүдхэ бүри 11 «Кировец» 400 гектар хүрэтэр газар хахална. Эрхим болзорто совхоз 15 мянган гектар бүхы талмайе бэлэн болгоод байба.

КИЕВ. Киевскэ областиин Вышгородско болон Иолесскэ районуудай механизаторнууд ороо һон болгогдохо кукурузые оройдоол 4 үдэр соо хуряагаа.

Намарай хүдэлмэриин үедэ байгуулагдаһан ажахынууд хоорондын оньһожоруулагдамал комплекснууд хүдэлмэриин үндэр эршые хангана. Техникээр сүм хангагданхай, нимэ томодхогдоһон комплекснууд бүлэг колхоз, совхозуудта даалгагданхай юм. Тэрээнһээ гадна ажахынуудта хуряалга-зөөлгын 200-һаа дээшэ отряд хүдэлнэ. 47 мянган гектар кукурузын плантациин хоёрдохи хахадтань хуряалга эхилэнхэй.

ОРДЖОНИКИДЗЕ. Хамтын подрядай үндэһэ һуури дээрэ ажалаа шадамар бэрхээр эмхидхэжэ, Хойто-Осетиин таряашад гүрэндэ хартаабха худалдаха түсэбөө дүүргэбэ. Далангуудта хартаабха тарижа ургуулһаниинь, һайн үрэһэ хүрэнгөөр тарилга хэһэниинь, таряашадай үндэр баян ургаса ургуулхадань туһалһан байгаа. Тусхай шэглэлтэй ажахынуудта гектар бүриһөө 350 центнер хүрэтэр ургаса хуряагдана.

КУРГАН. Областиин колхоз, совхозуудта тэжээлэй гектарай ургасые дээшэлүүлхэдэнь ороо һоной ажахын эрдэм шэнжэлэлгын эндэхи институдай эрдэмтэд тупална. Жэшээлбэл, тэдэнэй заабаряар Кетовско районой кукурузашад нютаган эрхэ байдалда тааруу үнэтэ ургамал тарижа ургуулха агротехникэ хэрэглэдэг, түргэн эдеэшэдэг сортнууд ба гибридүүдээр тарилга хэдэг байна.

Мүнөө жэлдэ эндэ гектар бүриһөө 300 гаран центнер ногоон нэбша намаа суглуулагдаа.

ВИЛЬНЮС. Литвагай тусхай шэглэлтэй бүхы 270 ажахыда «поли—саахарай завод» гэлэн конвейер хүдэлжэ эхилээ. «Литсельхозтехника» нэгэдэлэй эмхидхэһэн техническэ хангалгын нүүдэл албан свеклын плантацинууд дээрэ агрегадуудай таһалгарлагүй хүдэлмэри хангана. Жолоошод графигай ёһоор продукци саахарай заводуудта зөөнэ.

Литвагай механизаторнууд Капсукска районой И. Черняховскиин нэрэмжэтэ колхозой свекло ургуулагшадай дүй дүршэлые хэрэглэдэг болонхой. СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат Ю. Думбляускасай толгойлдог тус ажахын хуряалга-зөөлгын отряд сүүдхэ бүри 25—30 гектарай свекло суглуулна.

Литвагай таряашад нёдондонойхиһоо ехэ свекло гүрэндэ худалдаха гэжэ шиидэнхэй.

МАЛ АЖАЛ — онсо шухала һалбари

ОРОЛДОЛГЫН АШААР

Тээмэндэ сентябриин тэн багаар районой ажахынууд гүрэндэ мяха, һү худалдаха гурбан кварталай түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа мэдээсээ һэн. Жэлэй үнгэрһэн үе соо эндэхи колхоз, совхозууд бүхыдэнь 15.812 центнер мяха бэлэдхэлэй пунктда оруулжа, нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада 5 мянга шахуу центнерээр ехэ мяха Эхэ орондоо үгэбэ. Тэрэшэлэн 34 мянга үлүүтэй центнер һүн тушаагдаа.

Илангаяа үхэрнүүдые шахан таргалуулдаг гүүртэнүүдэй малшад, мүн гахайшад энэ амжалтада ехэхэн хубита оруулаа гэжэ тэмдэглэхээр. Жэшээ болгон, «Прибайкальский» совхозойхидые (директор В. И. Телешев, парткомой секретарь В. А. Лагеров, ахамад зоотехник Л. В. Нечаев) онсолон дурдаха шухала. Ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, гахайшад урдаа байһан ехэ харюусалгые ойлгожо, булта нэгэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр хүдэлжэ, гахайнуудые түргэнөөр түлжүүлхэ, шахаха хүдэлмэриие һайнаар эмхидхэжэ шадаа.

Тусхайлбал, бэрхэ гахайшан Л. Н. Красиковагай хүтэлбэрилдэг звеногойхид поршоонхо бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр 350—400 грамм хүрэтэр нэмээдэг байна. Тобир сула поршоонхонуудые түлжүүлжэ, шахалгын цехтэ үгэхэдэнь лэ тэдэнь эсэстээ шэгнүүр ехэтэйгээр, тус тустаа 100 гаран килограмм болгогдожо, мяханда тушаагдана бшуу.

Гахайнуудые шахадаг звеногойхидой ажалые баһал магтахаар. Дүршэл шадабари ехэтэй гайхашан Г. П. Красиковагай даадаг энэ коллектив шахамалнуудай шэгнүүрые нэмээхэ түсэбтэ даабаряа ходо үлүүлэн дүүргэдэг. Жэшээнь, үнгэрһэн август, сентябрь һарануудта гахай бүхэниинь шэгнүүрээ дунда зэргээр 14,5 килограммаар нэмээһэн байна.

Районой колхоз, совхозуудай мал адуулагшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ «Ильинкинский», «Зырянский» совхозуудай үхэршэд эрхимлэжэ ябана. Жэшээнь, «Зырянский» совхозой үнинэй малшан П. А. Колмаков зунай һарануудта үхэр бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхэдэ 950 — 1000 граммаар нэмээгээд, мүнөө тэдэнээ мяханда тушаахаар хаагаад, шахан таргалуулжа байна. Покровкын малшан А. Н. Прилуцкий үхэрнүүдэйнгээ шэгнүүрые баһал ехээр нэмээжэ шадаа.

Сагаан эдеэ гүрэндэ ехээр худалдаха хэрэгтэ «Прибайкальский», «Ильинкинский», «Зырянский» совхозуудай һү һаалиин фермэнүүд горитой хубита оруулба. «Прибайкальский» совхозой Мостовкын фермынхид бүри сентябриин эхеэр һү тушааха гурбан кварталай түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа мэдээсээ һэн. Мүн «Ильинкинский» совхозой фермэнүүд жэлэй эхинһээ хойшо 12,1 мянган центнер һү бэлэдхэлэй пунктда оруулаад, III кварталай түсэбһөө гадуур 900 центнер һү гүрэндөө худалдахын түлөө тэмсэнэ. Югөвэ, Ильинкэ, Покровко тосхонуудай фермэнүүдэй һаалишад үнеэдэйнгээ һү шэмые һүүлэй хоёр һарада нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо эрид дээшэлүүлээ. Август, сентябрь һарада эндэхид үнеэн бүриһөө үдэрэй 6,5—7 килограмм һү алгадгүй һаана.

А. ФЕДОРОВ,
Хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэлгэ болон шанарай талаар районой ахамад инспектор.

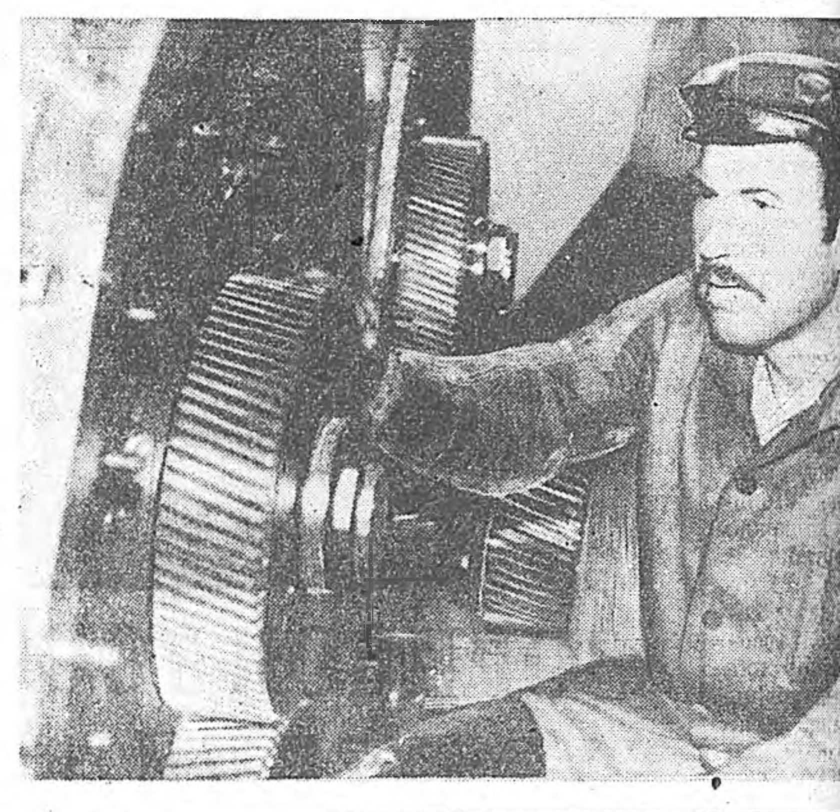

УГЛӨӨДЭР — АЖАЛДА КОММУНИС ЁҺООР ХАНДАХЫН ТҮЛӨӨ ХҮДЭЛӨӨНЭЙ ЭХИЛҺЭЭР 25 ЖЭЛЭЙ ОЙ

ЕРЭЭДҮЙТЭЙ ЗЭРГЭ АЛХАЛАЛСАН

Мүнөөдэр бидэнтэй хөөрэлдэгшэдэй намтар коммунис ажалай ударнигууд болон бригадануудай хүдэлөөнэй эхин ба хүгжэлтэтэй нягта холбоотой. Ленинэй орденто, РСФСР-эй транспортын габьлата хүдэлмэрилэгшэ Александр Александрович Лебедев энэ хүдэлөөе эхилэгшэдэй нэгэн, орон дотороо эгээл түрүүшын коммунис ажалай бригадын комсорг байһан юм. Барилгын болон барилгын материалнуудай промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай ЦК-гай секретарь, Социалис Ажалай Герой Анатолий Михеевич Суровцев һалбари соогоо түрүүлэн энэ хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн барилгашадай бригадые 15 жэлэй туршада толгойлжо ябаһан намтартай.

Ажалда шэнээр, түүхэдэ үзэгдөөгүйгөөр хандалгын эхин жэшээнүүд Октябриин илаһанай һүүлээр лэ дары бии боложо эхилээ бэлэй. Коммунис субботнигууд, ударнигуудай ябуулга, түрүү коллективүүдэй гээгдэшэдтэ нүхэд ёһоной туһаламжа үзүүлгын түхэл боложо, үргэнөөр дэмжэгдэһэн ниитын «буксирнууд», угтамжын промфин-түсэбүүд, ажахын тоосооной бригаданууд, стахановецууд, хоёр зуутанай, мянгатанай, олон станок дээрэ хүдэлэгшэдэй... хүдэлөөнүүд. Тэрэнэй дээдын түхэл маяг болохо ажалда коммунис ёһоор хандахын түлөө хүдэлөөнэй мүндэлэн бии бололгын үндэһэ һуурииь болохо социалис мүрысөөнэй хүгжэлтын бүхы шатануудые тоолохоньшье бэлэй бэшэ. Теэд, танай һанахада, юундэ тэрэ имагтал 50-дахи онуудай һүүл багта бии болооб, тэрэнэй гол илгаануудынь ямар бэ, юун дээрэһээ энэ болооб?

А. ЛЕБЕДЕВ. Бидэ, Москва-Сортировочная гэжэ депогой хүдэлмэрилэгшэд, ажалда коммунис ёһоор хандахын түлөө хүдэлөөн манай предприяти дээрэ, В. И. Ленинэй «агууехэ үүсхэл» гээд нэрлэһэн, орон дотороо анха түрүүшынхеэ коммунис субботнигой 39 жэлэй урда тээ болоһон газарта мүндэлөө гэжэ омогорходог гээшэбди. Депогой хүдэлмэришэн бүхэнэй хүндэтэйгөөр абажа ябадаг ёһо заншалнууд манай эсэгэнэр болон үбгэ эсэгэнэрэй эхилһэн юумые хододоо нэрэтэй солотойгоор үргэлжэлүүлхэ гээд уялгаллаг байгааха юм даа. Тиигэбэшье бүхы юумэ имагтал «коллективэйнгээ нэрые үргэхэ» гэһэн манай хүсэлтэй холбожо болохогүй. Түүхын шэнэ эрхэ байдалда харюусама, социалис мүрысөөнэй шанарай талаар хубилалтанууд бүхы орон дотор болоһон юм. Минии һанахада, бидэ тэдэниие эгээл эли тодоор харуулжа шадаһан байгаа хабди.

Деподо ерэдэг залуушуул мүнөө иигэжэ һамһаа, минии нүхэдһөө асуудаг: шэнэ хүдэлөөнэй эхи табигша хэн гээшэб, тэрэнэй гол ёһонуудые хэн найруулан зохёогооб? Энэ асуудалда харюу — коллектив.

Тиихэдэ, 1958 ондо, оройдоол хоёр жэлэй урда тээ түмэр замай училищи дүүргэһэн би роликово цехтэ слесареэр хүдэлжэ байгааб. Бидэ олон бэшэ һэмди — дүшэ гаран, ехэнхинь залуушуул бэлэй. Харин манай урда тэрэ үедэ табигдажа байгаа зорилгонууд хүнгэн бэшэ бэлэй. Юуб гэхэдэ, түмэр зам дээрэ паровозуудай орондо тепловоз болон электровозууд хүдэлдэг боложо байгаа. Тиимэһээ бидэ шэнэ, манай мэдэхэгүй локомотивуудые заһабарилха баатай болобобди. Болохоо байгаа партиин XXI съездын хүндэлэлэй социалис уялгануудаа зүбшэжэ байхадаа, бидэ ехэ бодолгото болоо һэмди. Ажалай бүтээсэ болон шанар дээшэлүүлхэ эрилтэ бидэндэ табигдаа ха юм. Теэд энээниие гансал эдэбхеэр түйлажа болохогүй гэжэ бидэ ойлгодог байгаабди. Тиихэдэл манай уялгануудд дотор шэнэ пунктнуудые бэшэхэ гэһэн һанамжа ороо бэлэй. Тиигэжэ урданайхитаяа хамта шэнэ имэ пунктнууд бэшэгдэбэ: ажалдаа һамшангүй шэнэ мэргэжэл шудалха, юрэнхы эрдэмээ дээшэлүүлхэ, мүрысөөндэ хабаадагша бүхэнэй абари зангай шэнжые нарижуулан һайжаруулха...

Тиихэдэ энэ үүсхэлые ёһотойл бүхы арадай үргэн ехэ дэмжэлгэ тухай бидэ оройдоошье бодоогүй байгаабди. Гэбэшье тэрээн тухай хэблэлдэ толилһоной удаа бүхы орон доторнай ажалша олон коллективүүд бидэниие дэмжээ бэлэй.

А. СУРОВЦЕВ. Москвагай түмэр замшадай үүсхэл юундэ имэ үргэнөөр дэмжэгдээб гэхэдэ, тэдэ социалис мүрысөөнэй бүхы дүй дүршэлөөр олдоһон түйлалтануудаа тон зүбөөр тайлбарилжа шадаһан байна бшуу. 50-дахи онуудай һүүл хадаа промышленностиин техническэ хэм хэмжээнэй эрид дээшэлжэ, ажалшадай соёл болбосоролой болон юрэнхы эрдэмэй, тэдэнэй ниитын ушар ёһо мэдэлгын, зохёохы эдэбхиин дээшэлжэ байһан үе байһан юм. Ажал, һуралсал болон ажаһуудалые нэгэн ниитэ болгон холбоходоо, шэнэ хүдэлөөн хадаа материальна үйлэдбэриишье, тэрэшэлэн абари зангайшье талаар һайжаруулха зорилгонуудые шиидхэхэ талаар совет хүнүүдэй эрилтэнүүдтэ гүйсэд харюусаха байһан юм.

— Хорин табан жэл үнгэрбэ. Харин ажалда коммунис ёһоор хандахын түлөө хүдэлөөндэ хабаадалга танай нүхэдэй ажабайдалда, танай өөрыннай хуби заяанда ямар нүлөө үзүүлээб?

А. СУРОВЦЕВ. Коммунис ажалай түлөө хүдэлөөн хүниис дүрбэн тэгшээр хүгжөөхэ, ерээдүйн обществын ажабайдалда тэрэниие бэлдэхэ гэһэн шухалын шухала зорилго урдаа табидаг гээшэ. Би гү, али минии нүхэдэй хэм бэе даа энээндэ мүнөө бэлэн болонхой гэжэ хэлэхэ болоо һаа, дээгүүр сохиһон ябадал болохо бшуу. Аяар 1920 ондо В. И. Ленин «Олон зуун жэлэй байдалай һандаралһаа шэнэ юумэ зохёон байгуулгада» гэһэн статья соогоо иигэжэ бэшэһэн байдаг: «Ажалай шэнэ журам байгуулха, хүнүүдэй хоорондо ниитын харилсаанай шэнэ түхэлнүүдые байгуулха, ажалда хүнүүдые хабаадуулха шэнэ арга болон онолнуудые байгуулха гээшэ олон жэлэй, олон арбаад жэлэй хүдэлмэри мүн». Тиихэдээ тэрэ иигэжэ онсолон тэмдэглэһэн юм: «Энэмнай тон хүндэтэй, эгээл һайн һайхан хүдэлмэри болоно».

Коммунис ажалай коллективүүд доторхи шанга эрилтын оршон байдал өөрынгөө бүхы арга шадабариие дүүрэн гаргаха, ёһотойл хүн болохо ябадалдань ажалшан бүхэндэ туһална.

А. ЛЕБЕДЕВ. «Нэгэн бултанай түлөө, булта нэгэнэй түлөө» гэһэн энэ хүдэлөөнэй уряа халаа хүн бүхэнэй тааруу зүб ямаршье хүсэлөө дүүргэхэ ябадалдань хүсэн түгэс дэмжэлгэ, арга нүхэсэл боложо үгэнэ гээшэ. Имэ юумэн үзэгдэдэг: залуу хүдэлмэришэн һургуулида ороод, һуража эхилхэ. Һүүлдэнь али бэрхэтэйхэн болоо гү, али бусад шалтагаан һаатуулаа гү тэрэмнай һуралсалаа орхиһон байна. Харин юун болооб гэжэ, хэншье һайн мэдэхэгүй. Теэд коммунис ажалай коллектив дотор имэ ушар огто үзэгдэхэгүй бшуу. Тус хүдэлөөндэ хабаадалга олохон хүнэй үндэр шадабаритай мэргэжэлтэ, үргэн эрдэм мэдэсэтэй хүнүүд болоходонь туһалаа гэжэ батаар хэлэхэ байнаб. Би өөрөө, шэнэ уялгануудые абаад, һуража эхилээ һэм. Машинистын туһалагша, машинист, I классай мэргэжэлтэ болооб. Мүнөө пассажирнуудые зөөдэг машинист-инструктораар хүдэлнэб.

А. СУРОВЦЕВ. Үзэл сурталай, соёлой-техническэ, юрэнхы эрдэмэйнгээ хэм хэмжээе дээшэлүүлтэ — ерээдүйн хүниис бүридүүлэн хүмүүжүүлгын шухалын шухала нүхэсэл мүн болоно. 30 наһа хүрөөгүй залуушуулда дунда эрдэмтэй болоһоной һүүлээр лэ коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэ олгодог коллективүүдэй дүй дүршэл намда өөртэм зүйтэй шэнгеэр һанагдана. Хэрбээ өөр тухайгаа хэлэхэ болоо һаа, дээдэ һургуули дүүргээд, бригадынгаа нүхэдэй дунда дипломтой гушадахи мэргэжэлтэ болоо һэм.

— Мүнөө ажалда коммунис ёһоор хандахын түлөө хүдэлөөндэ 70 миллионһоо үлүү хүн хабаадана. 170 мянга шахуу организаци болон предприяти, нэгэ миллион 250 мянганһаа дээшэ цех болон таһагууд, 3 миллион шахуу бригада коммунис ажалай коллектив гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэнэ. Хүдэлөөнэй имэ үргэнөөр дэлгэрэлгэ бидэниие баясуулха зэргэтэй. Теэд тоогынь олошоруулаад, шанарынь алдана бэшэ аагүбди гэһэн бодол түрэнэ?

А. СУРОВЦЕВ. Минии һанахада, энэ дурдагдаһан тоонууд гансал мэдэрэл—сэдьхэлээ ханалга мүндэлүүлхэ байна бшуу. Социлис мүрысөөнэй энэ дээдэ шатада хабаадахаяа хүсэгшэдэй тоос, дээрэһээ абажа, минии лэ хизаарлаха гээшые болохогүй ябадал гэжэ би бодонобб. Харин хэр түргэнөөр ямар эрилтын гуримаар коммунис ажалай коллективүүд болон бригадануудай үндэр нэрэ зэргэ олгогдохоб. Энэмнай ондоо асуудал болоно.

— Танай коллективүүд, энэ үндэр нэрэ зэргын түлөө тэмсэлдэ ороод, жэл болоогүй байхада, тэрээндэ хүртөө һэмнай...

А. ЛЕБЕДЕВ. Тиихэдэ энэ хүдэлөөн имэ үргэн байгаагүй, өөрынгөө ажалаар тиимэ эрхэдэ хүртэхэ коллективүүд лэ тус хүдэлөөндэ хабаадуулдаг һэн. Тэрэ үедэ хүнэй характеристикэ соо бэшэглэһэн «коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргын түлөө тэмсэнэ» гэһэн үгэнүүд үндэр сэгнэлтэ гэжэ тоологдодог байһан. Харин мүнөө, Анатолий Михеевичэй хэлэгшые, дуратайл хүнүүдые энэ хүдэлөөндэ хабаадуулха гэһэн бодомжые би дэмжэхэ байнаб, тиихэдээ коммунис ажалай үндэр нэрэ зэргэдэ хүнэй гү, али коллективэй хүртэхэ эрхээ харуулха болзорые заатагүй ехэ болгохо хэрэгтэй.

А. СУРОВЦЕВ. Коммунис ажалай ударник болон коллектив гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхые хүсэгшэдые али бүхы талаһаань шалгаха эгээл ехэ болзор гэхэдэ, түсэбтэ табан жэл боломоор гэжэ би һананаб.

— Коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэлдэ хабаадалгын хүндэтэй байһан тухай та дурдаа һэнта. Мүнөө ехэ габьяатай хүнүүдэй характеристикэ дотор тэрэнэй нэрэ зэргэнүүд: «Соц-мүрысөөнэй отличник», «Табан жэлэй ударник», «Ажалые сахин хамгаалгын отличник» гэхэ мэтэ дурдагдадаг, харин коммунис ажалай ударник гэжэ байхагүй. Энэмнай тус нэрэ хүндын бууража байһан тухай гэршэлнэ бэшэ аа гү? Өөрынгөө удхаар тэрэ эгээл үндэр нэрэ зэргын нэгэниинь байха ушартай ха юм.

А. СУРОВЦЕВ. Энэ асуудал нэгэн доро хоёр гол шухала асуудалда хабаатай. Нэгэдэхинь—профсоюзай хүдэлмэрилэгшэд болон предприятиин хүтэлбэрилэгшэдые зарим ушарта бэрхэшээлтэй байдалда оруулдаг — ажалай мүрысөөнэй элдэб түхэл маягуудай үлүүсэ олон байһан ушар болоно. Тэдэнэй алиниинь шэлэхэб? Али бултыень хэрэглэхэ гү? Тиигэжэ зарим хүдэлмэришэд хэдэн хүдэлөөнэй болон үүсхэлэй хабаадагша болодог, теэд тэдэнэй хоорондохи илгааень хүсэд ойлгодогшьегүй байна бшуу. Олохон үүсхэл бии болоод лэ мартагдашадаг ха юм. Харин тэдэнэй орондо шэнэ, холо ябахагүй, шаг шууяагаар дүүрэһэн үүсхэлнүүд бии болодог. Минии һанахада, ажалай мүрысөөнэй олон тоото түхэл аргануудые гуримшуулха саг ерээ.

Хоёрдохинь — коммунис ажалай ударнигай болон коллективэй нэрэ зэргын хүндые улам дээшэлүүлгэ болоно. Энээнэй тулада нэн түрүүн энэ нэрэ олголгын дүримые шэнээр хаража үзэхэ, тододхохо хэрэгтэй болоо. Зарим предприятинуудта мүнөө имагтал тоогой үрэ дүнгүүдээр дашуураад, эдэ асуудалнуудые эрилтэ ехэтэйгээр, нарин нягтаар шиидхэхын орондо ёһын тэдысэ нэгэл янзаар хандаха ушарнуудай үзэгдэдэгынь нюуса бэшэ бшуу. Хүнэй хэлэһээр социалис уялгануудаа хүдэлмэришэдэй бэшэхэ, энэ нэрэ зэргэ списогээр олгохо ушарнууд гарадаг байна ха юм.

А. ЛЕБЕДЕВ. Хүдэлөөндэ хабаадагшадые урмашуулга тухай бодожо үзэхөөр гэжэ би һананаб. Үндэр нэрэ зэргэ олго... баясхалангай, о... хаар оршон ба... ябадалай үгы... гэмшэлтэй. Ха... имэ ушарта... жэм, сэсэгүүд... нууд үзэгдэг... бүгэдэмнай мүн... дутуугүй гэжэ... ха юмбибди. Эн... тухай хэлэлтэй... та стахановецуу... май бүдөөр, гуу... даг байгаа, Мүн... мэн энеэдэ га... Теэд мүнөөнэй у... гэр бүлөөрөө ку... хо гү, али аян... тёвкоор, класси... зохёолой суглуу... хилаар юундэ ш... лохогүйб?

Гол шухалань ниитэдэ мэдээсэ... лоно. Мүрысөө... нэрэ зэргэ олго... шуулхадаа, хүн... сэхэ тухай хэлэ... һанахада, комму... ударнигуудай, б... түлөөлэгшэдэй... зарим газарта ... Харин тэдэмнай... лөө халан абал... Дэлөөнэй шуха... асуудалнуудые ... хэ арга олгохо ...

Юрэдөө, шиид... лоһон асуудалну... дэниие шиидх... бшуу. Энээндэ ... гай июниин (198... нум уряална. ... дээрэ Юрий В... Андропов «Со... сөөнэй түхэл ма... тын бусад үүс... лон олон түмэ... нүүдтэл адли, ... хэзээдэл нэгэ ... бэшэ ха юм» гэ... тэмдэглэһэн юм... аргануудые общ... териальна болон... лой болбосоро... хэм хэмжээндэ ... хаанагүй эмхи ... руулхын, жура... хын, эдэбхи үү... хёохы ажал хү... лай бүтээсэ ба ... шэлүүлхын тула... рэглэхэ гээшэ ... нис ёһоор ханд... хүдэлөөниие ... ба хабаадагшада... рилго мүн боло...

ҮНДЭР ЭЛЗЭЭЛ

hатай hайн зүбшэл заабари үгэhэн байна. Үнинэй бэрхэ гагнууршан В. П. Федюнина 15 жэлэй туршада гагнууршаар хүдэлхэ үедөө олон залуушуулые хүмүүжүүлhэн алдартай. Тэдэнэй олонхинь тэрэл заводтоо багшатаяа зэргэлэн, муу бэшээр ажаллажа байдаг.

Вера Павловна олон жэлэй туршада эрхим hайнаар хүдэлжэ байhанайнгаа түлөө «Табан жэлэй залуу гвардеец» гэhэн тэмдэгээр шагнагдаhан.

Арадай депутадта кандидадые дэбжүүлхэ тухай асуудалаар цехэй коллективэй суглаан дээрэ хүдэлмэришэд иигэжэ тогтоогоо hэн: «Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар заводой электро-гагнууршан В. П. Федюнинае дэбжүүлхэ». Иимэ шиидхэбэри абахадаа удаань хүдэлмэришэд «Верамнай хүдэлмэришэдэй аша туhын түлөө хододоо оролдодог, бэрхэ басаган юм» гэжэ тобшолоо бэлэй.

— Арадай депутат ябаха гээшэмнай нилээд харюусалгатай, хүндэтэйшье уялга гээшэ. hунгагшадайнгаа этигэл найдабарийе харюулхын тула яhала оролдолго гаргагдана,— гэжэ Вера Павловна мүнөө хөөрэнэ. Тэрэ Верховно Соведэй соёлой, гэгээрэлэй ба спортын талаар саг үргэлжын комиссиин гэшүүн байhан тула заводой залуушуулай дунда спорт хүгжөөхэ асуудалаар хододоо hонирхожо, комсомолой комитедэй гэшүүдтэ саг үргэлжэ туhалжа байдаг.

Хүдэлмэришэдэй хамтын байрын хажууда волейбол болон бусад спорт эрхилхэ талмай түхеэрхэ, үйлэдбэриин гимнастика цехүүд соогоо үнгэргэхэ гэхэ мэтэшэлэн олон асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ арадай депутат В. П. Федюнина эдэбхитэйгээр хабаадалсаhан байха.

Солото электро-гагнууршан, В. П. Федюнина арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй түсэбые байгша оной декабриин 1 болотор дүүргэхэ...тэhэн социалис уялгатай. Тэрэ мүнөө КПСС-эй ЦК-гай, «Социалис мүрысөөе эмхидхэлгые, дүнгүүдыень согсололгын болон тэрээндэ илагшадые урмашуулгын гуримуудые нарижуулан hайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолтой танилсаад байхадаа иигэжэ тэмдэглэбэ: — Манайшье заводто социалис мүрысөөе ёhын тэдыдэ эмхидхэдэг ушар бии байха. Үйлэдбэриин ашаг үрые, хүдэлмэриин шанарые дээшэлүүлхэ талаар горитой хэмжээнүүд хараалагдаха ёhотой...

Депутат В. П. Федюнина коллективэйнгээ ажал хэрэгүүдые урагшатайгаар эрхилхын, олонниитын эмхинүүдэй хүдэлмэриие эдэбхижүүлхын түлөө үдэр бүри оролдолго гаргана. Тэрэ өөрөө цехэй арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүн байhан тула бусад нүхэдөө дахуулаад, декада бүри шалгалта болон рейд үнгэргэдэг юм. Хүдэлмэриин шанар, ажалай журам, гэхэ мэтэ шухала асуудалнууд цехэй бүлэгэй заседанинууд дээрэ ходо зүбшэн хэлсэгдэдэг, тэдэнэй шалгалтануудай дүнгүүдээр дутагдалнуудые усадхаха тушаа хэмжээнүүд абтадаг. Тодорхойлбол, арадай хиналтын хүдэлмэридэ депутадай оруулдаг хубита ехэ юм.

...Вера Павловна яаралтайгаар цех руугаа гэшхэлбэ. Уданьшегүй судныи блок соохоо нюдэ hаргама хурса галай ошонууд оршон тойрониие гэрэлтүүлэн, сасаржа эхилээ бэлэй...

С. ОЧИРОВ.

АЖАЛАЙМНАЙ ЗАЛУУ ХАЛААН

НЮТАГТАА ҮЛЭХЭ

Энэ зун Буряадай АССР-эй тогтоhоор 60 жэлэй ойн баярай суглаанай боложо байха үедэ районой ажалай түрүүшүүлэй зэргэдэ минии хуушанай танил, Хориин 12-дохи СПТУ-гай багша Михаил Лыгденович Цыреновтэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамота барюулагдаа hэн. Өөрөө багша байhан туладаа нүхэрэйнгөө иимэ үндэр шагналда хүртэhэндэнь ехээр баясаа hэм.

Михаил Лыгденович гээшэмнай ажал хүдэлмэридөө тон нарин нягтаар хандадаг. Тэрэ физикын эрдэмые hурагшадтаа hайнаар ойлгуулхын түлөө ехэ оролдолго, үүсхэл гаргадаг байна. Энэ нүхэрнай Баргажанай районой Борогол нютагта түрэhэн юм. Дунда hургуули дүүргээд, түрэл колхоздоо малшанаар, механизатораар хэдэн жэлэй туршада ажаллаа. Удаань сэрэгэй албанда ябагдаа. Уялгата албаяа дүүргэжэ ерээд, Буряадай багшанарай дээдэ hургуулида hураhан, hүүлээрнь 1969 онhоо Хори нютаг ерэжэ, физикын багшаар хүдэлжэ захалhан намтартай.

Мүнөө Михаил Лыгденович Хориин СПТУ-гай hуралсалай таhагые даагшаар хүдэлнэ. Эдэбхи үүсхэлтэй энэ багша hурагшадайнгаа, мүн сугтаа хүдэлдэг багшанарайнгаа дунда ниитэ-политическэ болон hуралсалай ехэ хүдэлмэри ябуулна. Илангаяа багшанарай бэлэдхэл шадабари, дүй дүршэл дээшэлүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруулна.

Манай училищиин олохон кабинедүүд нүхэр Лыгденовэй хүтэлбэри доро оньhожоруулагдаhан, түгэс бэлэдхэгдэhэн, шэмэглэн гоёогдоhон байха юм,—гэжэ училищиин директор, Буряадай АССР-эй габьяата багша Дугар Токтохоевич Арсаланов багшанарай августын зүблөөн дээрэ уулзахадаа хөөрөө бэлэй.

Тэрэнэй hүүлээр манай нэгэдэхи дунда hургуулиин найман класс дүүргээд, тус училищида hуража байhан хүбүүд, басагадай hуралсалаар hонирхон Михаил Лыгденовичтэй хөөрэлдэхэдөө, кабинедүүдыень хараhан, хэрэгтэй олон юумэ ойлгожо абаhан, мүн hанамжа, дурадхалнуудаараа хубаалдаhан байнабди.

Училищи дүүргэhэн олохон хүбүүд мүнөө Хориин районой ажахынуудай эмхи зургаанууд, мүн предприятинуудай жолоошод болон механизаторнуудаар хүдэлнэ. Жэшээлхэдэ, Анаагай совхозой эрхим комбайнернууд аха, дүү Зоригто Доржо Аюровууд, Шойдон, Шойбон, Шойнжол Мархюевүүд, Ленинскэ комсомолой XIX съездын делегат, Хандагайн леспромхозой түрүү жолоошон Виктор Кащеев, шофернууд Солбон Аюшеев, Олег Катин болон бусад ороно.

Энэ училищи үнгэрэгшэ жэлhээ эхилжэ, оёдолшодые бэлдэдэг болонхой. Тэдэнэй тусхай кабинет мүн М. Л. Цыреновэй хүтэлбэри доро хэгдэhэн байна.

Мүнөө тус училищида хамта дээрээ 300 гаран хүбүүд, басагад hурана. Тэдэнэй зуугаадынь Дээдэ-Тайлса, Хүрбэ, Үдын дунда hургуулинуудай дэргэдэхи филиалнуудта юм гээд тэмдэглэлтэй.

Хориин 12-дохи СПТУ-гай багшанарай коллектив нютагайнгаа арадай ажахын элдэб hалбаринууд дээрэ хүдэлхэ дадалтай, hайн бэлэдхэлтэй механизаторнууд, жолоошод болон оёдолшодые hурган гаргахын түлөө хамаг хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллана.

С. ДОРЖИЕВ,
Хориин нэгэдэхи дунда hургуулиин багша.

ТАСС — АПН

ХИЛЫН СААНАhАА

НЭГЭДЭЛЭЭ БЭХИЖҮҮЛХЭ ШУХАЛА

ПРАГА. Правительствада ородоггүй уласхоорондын 14 эмхиин түлөөлэгшэдэй зүбшэлэлгын зүблөөн эндэ болобо. Эб найрамдалай түлөө, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө тэмсэлдэ тэдэнэй бэелүүлхэ шухала зорилгонууд тэрээн дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Дэлхэйн элдэб районуудта американ империализмын бэелүүлжэ байhан ээрхэг түримхэй ябуулгануудые зайсуулан сарахын түлөө, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулхын түлөө тэмсэлдэ эб найрамдалда дуратай бүхы олонниитые элсүүлэн хабаадуулха шухала гэжэ Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй, Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федерациин, Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федерациин Демократическа залуушуулай бүхэдэлхэйн федерациин христианска эб найрамдалта конференциин ба бусад эмхинүүдэй элитэ мэдээжэ түлөөлэгшэд нэгэн hананалтайгаар тэмдэглэбэ. Тэдэнэр тусхай мэдүүлгэ баталан абаhан байна. Политическэ болон шажан мүргэлэй үзэл бодолнуудhаа дулдыдангүй, американ шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхолгые буруушаалгын тэмсэлдэ нэгэдэхэ уряатайгаар бүхы хүнүүдтэ хандаба.

УГАНДЫН АРАДАЙ hАЙНДЭР

КАМПАЛА. Угандын Республика бэеэ дааhан байдалтай болоhоор 21 жэлэйнгээ ойе октябриин 9-дэ тэмдэглэбэ. Угандын арад түмэн бэеэ дааhан хүгжэлтын жэлнүүдтэ түйлагдаhан амжалтануудайнгаа дүнгүүдые согсолоо.

1980 оной декабрь hарада болоhон hунгалтын дүнгүүдээр засагаа гартаа абаhан Угандын Арадай конгресс гэдэг парти (НКУ) арадай ажахые hэргээн хүгжөөхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулhан байна. Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгые hэргээхэ, эд бараагаар, эдлэл хэрэгсэлнүүдээр хүн зониие хангаха шухала. Правительствада эсэргүү олон тоото бандануудые, балмад этэгээдүүдые оронoй элдэб районууд худар эльгээжэ, хархис хүсэнүүд шэнэ байдал байгуулгада hаад тойбо ушаруулхые hэдэhэн байгаа.

1982—1984 онуудта национальна экономико hэргээн хүгжөөлгын программа амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна. Эдеэ хоолой гол зүйлнүүдые худалдалга hайжаруулагдаа. Хүн зоной үргэнөөр хэрэглэдэг эд бараае Угандын фабриканууд үйлэдбэрилэн гаргана. hү, саахар үйлэдбэрилхэ, бүд нэхэхэ, хабтагар түмэр гаргаха, олон тонның ашаа зөөхэ автоприцепүүдые бүтээхэ национальна шэнэ предприятинууд нээгдэнэ. Байгша ондо Уганда харин гүрэнүүдтэ кофи худалдаха уласхоорондын хэлсээгээ бэелүүлээ.

Советскэ Союз, бусад социалис оронууд Угандада экономическа ехэ туhаламжа үзүүлнэ. Тиигэжэ СССР-эй хабаадалгатайгаар Лиртэ бүд нэхэлгын фабрика hэргээгдээ. Советскэ Союзай туhаламжаар 60-аад онуудта тэрэ баригдаа hэн. Совет мэргэжэлтэд Угандын хүн зониие элдэб мэргэжэлнүүдтэ hургадаг юм.

РЕВОЛЮЦИИН ОЙН УРДА ТЭЭХЭНЭ

ГАВАНА. Кубын революциин 25 жэлэй ойдо бэлэдхэлэй программые Кубын Компартиин Центральна Комитедтэ зүбшэн хэлсэбэ. Политическэ, экономическа ба үзэл сурталай хэдэ хэдэн ехэ хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэхөөр хараалагдана. Кубын олон миллион ажалшад тэрээндэ хабаадана.

«Үйлэдбэри болон өөрыгөө хамгаалгые бэхижүүлгэдэ бүхы хүсэеэ элсүүлхэ!» — гэhэн гол уряа доро манай баатар габьяата бүхы арад зон ажаhуужа байна гэжэ Кубын Компартиин Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, ЦК-гай секретарнадай гэшүүн А. Перес Эррерo зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Ойн баярай урда тээ партиина, комсомолой, профсоюзай ба ниитын бусад эмхинүүдэй бэелүүлжэ байhан гол зорилгонуудые тэрэ шэнжэлхэдээ, гүрэнэй түсэбтэ даабаринуудые дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ гээшэ онсо шухала удха шанартай байна гэжэ тэмдэглээ. Октябриин 10-да — бэеэ дааhан байдалайнгаа түлөө Кубын арадай дай эхилhээр 115 жэлэй ойн үдэр энэ кампани эхилхэ юм. Кубын национальна hайндэртэ—Сүлөөрэлгын үдэртэ, 1984 оной январиин 1-дэ тэрэ баярай оршон байдалда түгэсэхэ байна.

АША ҮРЭГҮЙ УУЛЗАЛГА

ЛЮКСЕМБУРГ. «Юрэнхы дэлгүүртэ» хабаатай оронуудай, Африкын, Карибска ба Номгон далайнуудай оршондохи хүгжэжэ байгаа гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй уулзалга эндэ ямаршье аша үрэгүйгөөр дүүрэбэ. Политическэ шэнжэлэгшэдэй сэгнэhэнэй ёhоор, энэ уулзалга тус районой хүгжэжэ байгаа оронуудтай Баруун Европын оронуудай худалдаа наймаанай-экономическа харилсаа тогтоохо тухай асуудалые зүбшэн хэлсэлгэ болоhон байна. Ботсванын гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Могве үгэ хэлэхэдээ, «юрэнхы дэлгүүртэ» хабаатай оронууд Африкын, Карибска ба Номгон далайнуудай оршондохи оронуудые хашана харшална, тэдэнниие ехэл таарамжагүй эрхэ байдалда оруулна гэжэ гэмнэбэ. Экономическа бэрхэшээл түбэгүүд тохёолдожо байна гэжэ шалтаг барин, «юрэнхы дэлгүүртэ» хабаатай оронууд хүгжэжэ байгаа гүрэнүүдтэ финансын туhаламжынгаа хэмжээе хороохые оролдоно гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Мүнөө үедэ Баруун Европын промышленна талаараа хүгжэнги гүрэнүүдтэй хүгжэжэ байгаа оронуудай экономическа холбоо барисаанай тогтоогдожо байhан ушар гол түлэб баруунай томо ехэ монополинуудай аша туhада харюусана гэжэ уулзалгын үедэ тэмдэглэгдэбэ.

ХАНИ ХАРИЛСААНАЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

ОТТАВА. Граждан авиациин уласхоорондын эмхиин ассамблейн (ИКАО) 24-дэхи сесси Монреальда боложо дүүрэбэ. Зүблэхэ зүйлдэ табигдаhан техническэ, экономическа, эрхын ба финансын 30 гаран асуудалые тэрэ хаража үзэhэн байгаа. Харилсаа холбооной оршон байдалда зохёогдожо абтаhан шиидхэбэринүүд ойрын гурбан жэлэй турша соо энэ эмхиин бэелүүлхэ ажал ябуулгын үндэhэ hуурида табигдана. ИКАО-гой бүридэлдэ ородог 151 гүрэн эдэ шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгохо байна.

Советскэ Союзда зурюу харша ябуулгануудые дэбэргэхын тула США болон бусад хэдэн оронууд бүхы юумэ хэбэ. Гэбэшье эдэ hэдэлгэнүүдтэнь шанта харюу сохилто үгтөө. Тагнуулай даабаринуудые бэелүүлхын тула Урда-Корейн самолёдые СССР-эй агаарай дайда руу эльгээhэн гутамшаг муухай hүйдхэлтэ ябуулгынгаа түлөө харюусаха ёhотой США-гай тусхай албанай гэмтэ ябуулгануудые совет делегаци эрид буруушааhан байха юм. Бусад делегацинууд СССР-эй хараа шэглэлые дэмжэбэ.

Уласхоорондын энэ эмхиин хүтэлбэрилхы органдо — ИКАО-гой соведтэ Советскэ Союзые hунгуулхагүй тэhэн США-гай ба бусад зарим гүрэнүүдэй hэдэлгэнүүд буруу hүргэгдөө. Советскэ Союзда зурюу харша ябуулгануудые үүдхэжэ, уласхоорондын граждан авиацине хүгжөөлгын гол шухала зорилгонуудые зүбшэн хэлсэлгэhээ ассамблейе хадуурууулха гэhэн оролдолгонуудынь хумхинай тооhон мэтээр хосорон hалаhан байна. ИКАО-гой ассамблейн 24-дэхи съездын шиидхэбэринүүд граждан авиацине эрдэм, техникын талаар саашадань хүгжөөхэ, гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаае бэхижүүлхэ арга олгохо байна бшуу.

ЛИВИИН ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЫН ХЭЛЭhЭН ҮГЭ

ТРИПОЛИ. Холбоото Штадуудай гадаадын империалис политикые, Ливанай, Никарагуагай, Чадай ба Сальвадорой арадуудые хашаhан харшалhан тэдэнэй политикые эрид буруушаажа байhанаа Ливиин революциие хүтэлбэрилэгшэ М. Каддафи мэдүүлээ.

Вашингтон түрүүтэй баруунай оронууд араб арадуудые дарлан мүлжэхые hэдэнэ гэжэ тэрэ Эс-Седада хотодо үгэ хэлэхэдээ зааба. Иимэ зорилготойгоор НАТО-гай гэшүүн-гүрэнүүд Ливанда эсэргүү ээрхэг түримхэй ябуулгаяа эхилhэн байна. Энээнэй тула сэрэгэй олон корабльнуудые тэрэнэй эрье худар эльгээгээ. Ливанай ба Чадай дотоодын хэрэгүүдтэ бүдүүлигээр хамаааралсан Сири болон Ливиие хашажа харшалжа, империалис гүрэнүүд бэеэ дааhан байдалтай араб болон африкан арадуудта эсэргүү ёhотойл «хэрээhэтэ добтолго» хэжэ байна гэжэ Ливиин хүтэлбэрилэгшэ тэмдэглэбэ.

БОНН. Металлистнуудай профсоюзай уряалаар олон мянган булад шудхагшадай болон судна бүтээгшэдэй хабаадалгатай жагсаал эндэ болобо. Тэрээндэ хабаадагшад ооhэдынгөө эрхые хамгаалхаар эрид шиидэнги байhанаа мэдүүлээ. Ушар юуб гэхэдэ, томо томо монополинууд hүүлэй үедэ ажалшадай гол эрхэнүүдые хаhахаhаа гадна, үйлэдбэриеэ хураажа, олон мянган хүнүүдые ажалhаань гаргана. Ойрын сагта 30 мянган булад шудхагшад болон 15 мянган судна бүтээгшэд ажалhаа гаргуулхаяа байна гэhэн мэдээн эндэ дэлгэрээ. Тиимэhээ ФРГ-гэй металлургическа болон судна бүтээлгын промышленностиие монополинуудhаа амяарлажа, гүрэнэй мэдэлдэ үгэхэ тухай эрилтэ ажалшад хэнэ. Жагсаалда хабаадагшад буу зэбсэг үрдилдэн үйлэдбэрилгые болюулха, шэнэ ажалай газарнуудые эмхидхэхэ талаар мүнгэ зөөри гүрэн hомолхо зэргэтэй гэжэ зааhан байна. ФРГ-гэй сэрэгэй гаргашануудые эрид хороогоо hаа, тиимэ арга боломжын бии болохонь дамжаггүй гэжэ жагсаалда хабаадагшад мэдүүлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: булад шудхагшадай болон судна бүтээгшэдэй жагсаалда хабаадагшад.

АДН—ТАСС-ай фото.

...ИЧЕСКЭ ШЭНЖЭЛЭГШЫН ТЭМДЭГЛЭЛ

МАДРИДhАА СТОКГОЛЬМ ТЭЭШЭ

бэедээ этигэхэ талаар Европодо бэелүүлэгдэhэн хэмжээнүүдэй дүй дүршэлые улам үргэдхэн арьбадхахаhаа гадна, тэрэниие Алас Дурна зүгтэ шэлжүүлхэ гэжэ Советскэ Союз эдэ бүхы жэлнүүдтэ эсэшэ сусашагүйгөөр ходо дурадхажа байгаа юм. Ушар юуб гэхэдэ, СССР-тэ эсэргүү дай сэрэгые, тэрэ тоодо ядерна дайе эндэhээ үргэн хэмжээгээр эхилхээр тусхай бэлэдхэгдэhэн газарнуудые эндэ бии болгохо гэжэ Америкэ түсэблөөд, энэнь эб найрамдалда ехэ аюул ушаруулжа байна. Энэ түсэбынь тон hаяхан дахин гэрщэлэгдээ. США-да «Нэшнл дефенс» гэжэ журнал hая гаража, тэрээн дотор урдань сэрэгэй тагнуулшад байhан хоёр хүнэй статья толилогдоо. Имагтал Номгон океанай хойто талада ба зүүн-хойто Азида ородуудта эгээл ехэ аюул тохёолдуулжа болохо, мүн эндэhээ түрүүшын ядерна сохилтошье хэжэ болохо гэhэн гол бодолые тэдэнэр номнонo. Советскэ Союзай ямар газарнууд добтолоогдохо ёhотойб гэжэ харуулhан карта тэрэ статьядань хабсаргагданхай. Эдэнииень харахада, түбхын түрүүндэ Урда-Корейн самолёдой дээгүүрнь ниидэhэн газарнууд байна.

Тиимэhээ сэрэгэй талаар бэе бэедээ этигэлсэлгын хэмжээнүүдые Алас Дурна зүгтэ шэлжүүлэн бэелүүлхэ гэhэн СССР-эй нэгэнтэ бэшэ хэhэн дурадхалые Вашингтоной, тэрэнэй урда Токиогой огто хайхардаггүйнь ойлгосотой болоно. Мүн Баруун тээшье США баhал тиимэ ябуулга эрхилнэ. Тусхайлбал, Европодо бэе бэедээ этигэлсэлгын, аюулгүй байдалай талаар абтаха хэмжээнүүдэй ба буу зэбсэг хурааха талаар конференци зарлаха тухай асуудал шиидхэхэ гэхэдэ, Мадридтахи уулзалгада хабаадаhан американ делегаци ехэ hаад түбэг татажа, тэрэниие гурбан жэлдэ унжагайруулhан байна.

Тиин Баруун зүгтэ, мүн Зүүн тээшье бэе бэедээ этигэдэг тогтууритай hайн байдал США-гай захиргаанай бии болгохо дурагүй байhаниинь эндэhээ эли тодоор харагдана.

США-гай захиргаан сэрэгэйнгээ бюджедые тоо томшогүй ехэ болгоходоо, шэнэ түхэлэй ядерна буу зэбсэг бии болгохо хэрэгтэ шэнэ шэнэ hомололго хэхыень конгрессые баадхахадаа, «Америкын амин шухала аша туhые» хамгаалха гэhэн шалтагаар авианосецуудые, солдадууд болон самолёдуудые дэлхэйн бүхы заха хизаар уруу эльгээхэдээ, ЦРУ-гай тагнуулшан болохо Урда-Корейн самолёдой стратегическэ талаар СССР-эй тон шухала газар дайдада гүнзэгыгөөр нэбтэрэн ороhондол адли дай журоодэhэн хорото ябуулгануудые Советскэ Союзай бүхы хилые зүбшуулан бэелүүлхэ бэлэдхэл хэнэ гээшэ.

Аюулгүй байдал ба буу зэбсэг хураалгада хабаатай хэлсээн болон конференцинүүд мүнөө намартаа болохо юм. Европодохи ядерна буу зэбсэгүүд тухай Женевэдэ үргэлжэлүүлэгдэхэ совет-американ хэлсээнүүд Вашингтоной бодото хүсэлэнгыень элишэлэн харуулха. Али али талынгаа ядерна буу зэбсэгые ехэ ехээр хороожо эхилхэ гэhэн бодомжотой hайн дурадхалые Москвагай оруулжа байгаашье hаань, Вашингтон Баруун ба Зүүн зүгэй хоорондо шүргэ мэтэ олон шэнэ ядерна ракетэнүүдые тараан тодхохо гэжэ урдынхидаал адли тэгүүлхэ гү?

Европодо бэе бэедээ этигэхэ, аюулгүй байха талаар абтаха хэмжээнүүд ба буу зэбсэг хурааха тухай асуудалаар Стокгольмдо болохо конференциин эхилхын урда хэгдэхэ бэлэдхэлэй хөөрэлдөөнүүд али талын ямар hанаатай байhые, мүн аюулгүй байдал түйлахые үнэхөөрөө хүсэнэ гү, али үгы гү гэжэ баhа харуулха юм. «Зэбсэгтэ хёмороонoй болохо аюулые, сэрэгэй ажал ябуулгые буруу ойлгохо гү, али буруугаар сэгнэхэ ябадалые багадхаха хэрэгтэ туhалха» гээшэ бэе бэедээ этигэлсэлгын хэмжээнүүдые хараалан бэелүүлхэ хэрэгэй гол зорилго болоно гэжэ Хельсинкидэхи Түгэсхэлэй актда гар табиhан 35 гүрэнэй түлөөлэгшэд тодорхойлhон байна.

Иимэ хараа шугам мүнөө илангаяа шухала болонхой. Юундэб гэхэдэ, США дэлхэйн элдэб газар нютагуудта унжагар ута сэрэгэй ябуулгануудые үүсхэнэ. Тиин хара зоргондоо аашалха гэбэл, «США-гай амин шухала аша туhые хамгаалха» гэhэн хуурмаг шалтаг баримталаад, Америкэ бусадай хэрэгүүдтэ хамааралсана, «007» гэhэн агаарай тагнуулшадынь хорото ябуулганууудые үүсхэнэ.

Мүн эндэ үшөө нэгэ зүйл онсодхохо шухала. Бэе бэедээ этигэлсэхэ талаар хэды шэнэ хэмжээнүүдэй абтабашье, имагтал эдэнь холбоо харилсаанда таатай байдал бии болгохогүй, түгшүүрилгүй байдал hэргээхэгүй, буу зэбсэгые бодото хэрэг дээрэ хураахa зам гаргахагүй юм. Эдэ зорилгонуудые бэелүүлхын тулада эгээл гол шухаланиь юуб гэхэдэ, буу зэбсэг үрдилдэн бүтээхэеэ болихо, дайсад байлгые үзэн ядалга, ядерна дай номнохоhоо арсаха, бусад гүрэнүүдэй аша туhые өөрынхидөөл адли хүндэлхэ, мүн буу зэбсэг хизаарлаха тушаа хэлсээндэ адли тэгшэ эрхэтэй байха, аюулгүй байдалаа адляар хангаха гэhэн гол ёhонуудые баримталха шухала гээд совет талаhаа нэгэнтэ бэшэ онсолон тэмдэглэhэн байна.

Энээнгүйгөөр Мадридhаа Стокгольм тээшэ Европын амжалтатайгаар дабшахань бэрхэтэй. Юрэнхы дээрэнь абабал, уласхоорондын байдалай мүнөөнэй түгшүүрилhээ тогтууритай амгалан байдал тээшэ дабшахань бэрхэтэй.

Спартак БЕГЛОВ,
(АПН).

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

АЛМАЛТА АРЬБАЛАЛТЫН ТҮЛӨӨ

ГАВАНА. «Түүхэй эд болон материалнуудые али болохоор алмаха!» гээшэ Кубын ажалшадай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй гол уряануудай нэгэниинь болоно. Энэ табан жэлдэ тус уряа шэнэ удхаар дүүргэгдэнэ. Алмалта арьбалалтын бүгэдэ арадай хүдэлөөндэ хабаадагшад нөөсэнүүдые бодомжотой зүбөөр гаргашалалгада гансал анхаралаа хандуулна бэшэ, мүн тэдэнниие хоёрдохёо хэрэглэхэ арга боломжонуудые бэдэрнэ.

1983 ондо хоёрдохёо хэрэглэгдэхэ түүхэй эд болон материалнуудые суглуулжа, болбосоруулха хэрэгые үндэр хэмжээндэ гаргажа, 50 миллион песо алмаха гэhэн зорилго промышленностиин, барилгын, индустриин бусад шухала hалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй урда табигдана. Национальна мэдээсэлэй агентствын (АИН) мэдээсэhэнэй ёhоор, орон дотор промышленностиин шэнэ hалбари байгуулха тухай хэлэгдэнэ. Тэрэнэй предприятинууд түмэр түдэгэ, саарhа, шэл хоёрдохёо болбосоруулдаг байха юм.

Ойрын сагта мүнөөнэй шэб шэнэ түхеэрэлгэнүүдээр хангагданхай. үшөө хэдэн томо комбинат ашаглалгада оруулагдаха. 1984 ондо тэдэнь түмэр түдэгэhөө 30 мянган тонно хүрэтэр булад хайлуулха арга олгохо байна. Республикын «Кубана де Асеро» гэжэ томо металлургическа завод hара соо эды шэнээн булад хайлуулдаг байна.

«БАБОЛЬНЫН ҮДЭРНҮҮД»

БУДАПЕШТ. «Ороhо таряа үйлэдбэрилгын ашаг үрые дээшэлүүлгэ ба мал ажалай мүнөөнэй онол аргануудые» гэhэн уряа доро Венгридэ «Бабольнын заншалта үдэрнүүд» нээгдээ. Республикын хүдөө ажахын гол предприятиин нэрэнь республикаhаа холо гадуур мэдээжэ юм. Хэдэн арбаад жэлэй туршада Венгриин энэ томо тосхон оронoй «аграрна академи» гээд суурхана.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин түрүү аргануудтай танилсахын тула гансал Венгриин бэшэ, мүн баhа дэлхэйн бусад олон оронуудай мэргэжэлтэд эндэхи комбинадта ерээ юм, гэжэ ажахын генеральна директор Р. Бургерт хэлэнэ. Энэньшье ойлгосотой. Кукуруза тарижа ургуулха талаар эндэхи таряашадай түйлаhан дүнгүүд оройдоходоо мэргэжэлтэдые гайхуулдаг юм. Жэшээнь, Бабольнын дүй дүршэлые хэрэглэдэг, тэрээнтэй харилсаа холбоотой байдаг 240 ажахын арба гарандань жэл бүри гектар бүриhөө 100 центнер кукуруза хураагдадаг, харин үшөө 100 ажахыда энэ дүн 80 центнертэ хүрэдэг юм.

Ажахыда шубуу үсхэбэрилхэ түрүү онол арганууд амжалтатайгаар хэрэглэгдэдэг. Тэдэнь тэжээл горитойгоор алмажа, шубуудай шэгнүүр түргөөр нэмээхэ арга олгодог.

Тус ажахы Советскэ Союзтай амжалтатай харилсаа холбоо бэелүүлдэг. Тус предприятиин тамгатай шубуунай фабрикада хэрэглэгдэхэ түхеэрэлгэ СССР-эй олохон хото городуудта, тосхонуудта hайнаар сэгнэгдэдэг юм.

БАРАЙГАР ТАРИНА

ПНОМПЕНЬ. Кампонгчхнанг провинциин Тек Пхос райондо барайгар тарилга түлэг дундаа. Мүнөө жэлдэ эндэ газар уhалха хүдэлмэри үнгэргэhэнэй ашаар эдеэ хоолой гол ургамалай таригдаха талмай горитойгоор үргэдхэгдөө юм. Таряашад уhалалгын хэдэн барилганууды hэргээн шэнэдхээ. Тэдэнэй насос болон түлишэ худалдажа абахадань гүрэн туhалhан байгаа.

Ойрын сагта тарилгын хүдэлмэриие дүүргэхые хараалнабди, гэжэ hаналаа нэгэдэлгын таряашадай бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэ Пок Меат хэлэнэ. 1660 гектарта тарилга хэгдэнхэй. Энэнь түсэбэй 80-hаа дээшэ процент болоно.

Провинциин бусадшье районуудай таряашад нёдондонойхиhоо эршэмтэйгээр хүдэлнэ.

Кампучиин газетэнүүдэй бэшэhэнэй ёhоор, мүнөө жэлэй хүдөө ажахын кампани арадай Кампучиин аграрна секторэй хүгжэлтын үнэншэмэ гэршэ болоо.

ГЭР БАЙРЫН БАРИЛГА ҮРГЭДЭНЭ

БУХАРЕСТ. СРР-дэ гэр байрын барилга жэлhээ жэлдэ үргэдэнэ. Румыниин hуурин тосхонууд түргөөр ургана, түхэл шэнжэеэ хубилгана. 100 мянганhаа дээшэ хүн зонтой хото городуудай тоо 19 болоо.

Жэшээлбэл, мүнөө жэлдэ Брашов уездэдэ 4 мянган байра баригдаа, Вылча уездэдэ 1800 гэр бүлэ шэнэ гэрнүүдтэ орожо толлоо. Харин Галац хотодо 2300 гэр бүлэдэ түлхюурнууд барюулагдаа. Республикын бусадшье хото городуудта шэнэ кварталнууд баригдана.

(ТАСС).

ХУБҮҮМНАЙ СЭРЭГЭЙ АЛБАНДА

ОМОГОРХОЛ ТҮРҮҮЛНЭ

Сэрэгэй һуралсалай ээлжээтэ үдэр сержант Владимир Ларичевай отделениин сэрэгшэд эрхим мотострелогууд байһанаа гэршэлбэ. Офицер Анатолий Творогов мэргэн буудалгын дүнгүүдые хараад, сдоол урмашаа һэн. Автомат, пулемёт, гранатомёт шадамар бэрхээр хэрэглэжэ, гранатануудые окопуудһаа мэргэнээр шэдэжэ шадаха сэрэгшэд олон ха юм. Һуралсалай дүнгөөр «эрхим», «һайн» сэгнэлтэнүүдтэ хүртэгшэд олошороо. Гэбэшье иимэ үрэ дүн туйлахын тула хэды ехэ тэсэбэри, оролдолго хэрэгтэй байгааб.

Мотострелогуудай һуралсалһаа бусажа ерэхэтэй сэсуу почтальон сержант Ларичевта бэшэг барюулба. Түрэл Улаан-Үдэ хотоһоо, Татьяна Акимовна эхэһээнь бэшэг ерээ бшуу. Саг зуура, Владимир түрэһэн нютагтаа хахасаһанаа һанаба.

— Эхэ орондоо үнэн сэхээр алба хэ. Эрхэ сүлөөгэй ямар сэнгээр олдоһые мэдэнэ ха юмши даа. Харин бусажа ерэхэдэш, хүдэлмэрилшэ гарнууд хэрэгтэй байхал, —гэжэ эхэнь хүбүүндээ захяа бэлэй.

Энэ захяа мартажа болохоор аал? Түрүүшынгээ бэшэгүүдэй нэгэндэ хүбүүн нигэжэ дуулгаа һэн: «Мотострелково подразделенидэ алба хэнэб. Дайшалхы техникэмнай хүсэтэй, орёо оньһон байгуулгатай».

Уданшьегүй эхынгээ бэшэгтэ ээлжээтэ харюу үгэхэдөө, нигэжэ бэшээ бэлэй: «Сүлөө саг бага. Гол түлэб хэшээлэй һүүлээр һуралсалайнгаа классата үлэхэ баатай болоноб, сэрэгэй хэрэг шудалха, абаһаар ойлгохо гээшэнь бэрхэтэй».

Нээрээшье, залуу сэрэгшэн түрүүшээр ниилээд ядалдаа һэн. Һургуулида һуралсалаа, сэрэгэй эхин бэлэдхэлэй курс гараһан, бага калиберна винтовкоһоо оройдоо нэгэ хэды буудажа үзэһэн байгаа бшуу.

Харин мүнөө ябаган сэрэгэй дайшалхы хүягта машинын олон тоото прибор, механизм, оптическа түхеэрэлгэнүүдые шудалан үзэхэдөө, нилээд ухаагаа хүдэлгэхэ хэрэгтэй ха юм. Ямаршье бэрхэшээлтэй харгынуудые дабаха аргатай, түргэн хурдан ябасатай мэргэн тудасатай энэ машинада эзэн ёһоор, шадамар бэрхээр хандаха хэрэгтэй. Ядалдаһан залуу сэрэгшэндэ прапорщик Чистоходов туһалжа эхилээ һэн. Һуралсалай хэшээлнүүдтэ машина жолоодолгын онол аргануд тухай оло дахин хөөрэдэг, Владимирай бүхы асуудалнуудта тодо харюу үгэлэг зантай бэлэй. Эгээл иимэ һайн хандасаһаа урмашаһан сэрэгшэн бүхы зоригоо элсүүлэн, оролдосо гаргаһанай ашаар ябаган сэрэгэйнгээ машина жолоодолгодо —гаргажа эхилээ һэн. Удаань отделениие командалха найдабари тэрээндэ үзүүлэгдэһэн байна. Эмхидхэлэй онсо шадабаритай, нүхэдтэеэ хэлэеэ ойлголсожо ядахагүй хүн гэжэ элирээ бэлэй. Эгээл тиихэдэ «младша сержант» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, мотострелково отделениин командираар томилогдоо һэн.

Тэрэ гэһээр отделениие командалжа, үгтэһэн даабаринуудые урагшатай дүүргэхынь сэрэгшэдээ элсүүлдэг болоо бэлэй. Отделенидэнь буряад, ород, украинец, мордва яһанай түлөөлэгшэд бии. Булта эбтэй эетэйнүүд. Бэе бэедээ туһаламжа үзүүлхэ заншал тогтонижонхой.

Мүнөөдэр тон харюусалгатай үдэр. Сержант Ларичевай отделени тагнуул хэхэ даабаритай. Урагшаа гэнтын, хүлеэгдээгүй дабшалта хэжэ, богонихон саг соо заагдаһан газарай тагнуул хэхэнь амар хэрэг бэшэ ха юм.

Дайшалхы машина һүниин харанхыда зурагас гэн саашална. Сержант Ларичев люгайнгаа саанаһаа бултайжа, урдань нэмжыһэн талые анхаралтайгаар хаймадан харана. Гэнтэ обёорон гэһээнь, урдань гүнзэгы, ута һубаг нүхэн харагдашаба. Тэрэнине баруун тээһээнь холуур тойрон гарамаар шэнги. Яалтайб? Тойролгондо баһа саг хэрэгтэй. Шиидхэбэри саг зуура олдошобо. Машинынгаа ябадалые түргэдүүлжэ, түргэн скорость дээрэ һубаг ханаабые гаталан гараха гээшэ эгээл таарууу шиидхэбэри гэжэ бодобо. Ингэжэ Ларичевай отделениин сэрэгшэд харюусалгата даабаряа амжалтатай дүүргээ һэн.

Офицер Творогов урин налгайгаар энеэбхилэн Ларичевта хандажа: «Һайса «дайлалдаха» арга шадалтайбди. Эхэ орондоо алба хэлгэ хүн бүхэндэмнай ёһотойл омогорхол түрүүлнэл».

А. ГОРЯЧИЙ,
запасай полковник.

ЛЕНЭ—ЯХАДАЙ ЭРДЭНИ ЗЭНДЭМЭНИ

Яхадай газар дайда юу гээрээ суурхадаг гээшэб гэжэ эндэхи хүнүүдһээ һураа һаатнай, алтанай ба алмазай баялигаар, гоё һайхан хүбшэ тайгаараа, гол мүрэнүүдээрээ, нуурнуудаараа суутай гэжэ харюусахал даа. Эндэ дүн хамта 630 мянга шахуу гол мүрэн тоологдодог юм. Тиин тэдэнэй дундаһаа хэмжээгээрээ, дүүрэн уһаараа, гоё һайханаараа Ленэ (Зүлхэ) мүрэн шалгардаг. Байгалай шэлэһээ 930 метр үндэрһөө эхиеэ абадаг энэ мүрэнэй океан далай тээшэ шуумайхадань, хэдэн зуугаад томошье, заахантшье мүрэнүүд тэрээндэ шудхадаг юм. Сибириин газар дайдаар 4,5 мянган километртэ, тиихэдээ Яхадай газар дээгүүр гурба мянга шахуу километр зайда урдаад, Лаптевай далайда шудхадаг юм. Тэрээндэ шудхадаг бүхы мүрэнүүдтэйнь хамта абаа һаа, Ленэ мүрэнэй утань 60 мянган километр болохо. Энэнь экваторһаа нэгэ хахад дахин ута гээшэ.

Бороогой һүүлээр мүрэнэй уһан булангир байдаг. Харин бэшэ үедэ мүрэнэй оёорой шулуун элеэр харагдадаг. Гэбэшье эхиндээ үшөө үргэн бэшэ тула, уһаниинь ногооботор үнгэтэй юм: хүбшэ тайгын модод толитон харагдана бшуу.

Хабарай һайрамай гү, али хура бороогой үедэ мүрэнэй уһан ехээр нэмэдэг. Мүрэнэй оршон тойронхи дайда сэбдэг хүйтэн газар тула, уһаниинь газарта шэнгэнгүй, эрьеһээ халижа, тала дайдаар урдашадаг. Хабарай һайрамай үедэ уһанайнь хэмжээнэй үбэлэйхиһөө 10—15 метрээр ехэ болохо ушар үзэгдэдэг. Зүгөөр гурба-дүрбэн жэл соо нэгэ дахин гүйхэрдэг гэжэ ажаглагдадаг. Тиихэдэ зарим газарта судн ануудай ябадаг гараса 30 метр хүрэтэр уйтан болошодог. Усть-Кутһаа Витим хүрэтэрхи суднануудай олоор ябадаг участок энэ талаар эгээл орёо юм.

Ленэ мүрэн дээрэ элдэб олон һаалта түбэгүүд ушараа ааб даа. Энэ мүрэнөөр тамардаг капитануудта ехэ эрдэм мэдэсэ, дүй дүршэл хэрэгтэй болодог.

Якутск шадар мүрэнэй үргэниинь 20 шахуу километр юм. Заримдаа нүгөөдэ эрьень харагдадаггүй. Һүүлшын эгээл ута участок эндэһээл эхилдэг. Сибириин агуусхэ мүрэн дээрэ хүн зон үгы шэнгеэр үзэгдэдэг. Зүгөөр тиимэ бэшэ. Мүнөө дээрэ Яхадта түмэр замууд үгы, тиимэһээ республика дотор ашаанай 99 процентые гол мүрэнэй хүдэлмэрилэгшэд зөөдэг. Тэдэнэр дүн хамта 22 мянган километр уһан замуудые хангадаг, навигациин дүрбэн һара соо нэгэ жэлдэ хүрэхөөр бүхы хэрэгтэй юумэ асардаг, Ленэ дээрэхи Осетровско ба Якутскын портнууд эгээл томонуудынь юм. Тэдэнэр жэлһээ жэлдэ үргэдэжэ байнахай. Осетровско порт гээшэ Яхадай «үүдэн» мүн. Түхэрэсэн жэлэй туршада бүхы оронһоо элдэб ашаа тээһэн түмэр замай составууд иишэ субажал байдаг. Мүрэнэй эрьеые зубшан тодхогдоһон пакгаузууд үбэлэй һарануудта дүүргэгдэдэг. Татуур хоолойдо хэдэн зуугаад судна «амардаг». Хабартаа Ленэ мүрэнэй мүльһэнэй гэдэжэ, ходорон сасуу, ашаа тээһэн суднанууд Бодайбо, Якутск, Мирный, Тикси, Колыма тээшэ ангуушад болон модо отологшодто, алмаз ба алта олзоборилогшодто хүрэхэеэ субадаг юм.

Осетровско портын контейнернүүдэй талмай ба причалнууд дээрэ үгы юумэн гэжэ байхагүй. Турбинанууд ба консервэнүүд, зуруул болон машинанууд, детальнууд, бүд ба амһарта. Эндэ гайхахаар юумэн үгы. Юуб гэбэл, Яхадай АССР гээшэмнай Советскэ Союзай газар дайдын долооной нэгэ хубиие эзэлдэг ороной эгээл уужам ехэ автономито республика ха юм. Баруун Европо Скандинавска оронуудтайгаа хамта энэ дайда дээрэ багташахал даа. Тиин энэ ехэ хизаарта хэрэгтэй ашаанай схэнхи хубинь Ленэ мүрэнөөр абаашагдана бшуу.

Сибириин ехэ мүрэн үзэмжэтэй һонин юумэнүүдээр баян юм. Уһанһаа ургашаһан мэтээр үзэгдэдэг эгсэ хабсагайнууд һонирхолтой. Үни хада мүрэнэй уһан хада хабсагай сүмэ сохижо, өөртөө харгы гаргаһан байгаа ха. Олон удаан жэлнүүдтэ һалхин, хура бороо эдэ шулуун хабсагайнуудые мэлигэр болоторнь жэгдэлээ юм. Якутскһаа холо бэшэхэнэ гурбан иимэ хабсагай бии.

1925 ондо нэгэ иимэ хабсагай дээрэ мачта-семафор тодхогдоһон юм ха. Хабсагай дээрэ байһан хүн энэ аюултай уйтан гарасаар суднануудай ябалгые адаглажа байгаад, тэдэниие ээлжээгээр энээгүүр гаргадаг байгаа. Энээнэй тулада мачта дээрэһээ тусхай дохёо үгтэдэг байһан. Энэнь хүшэр хүндэ албан һэн. Дохёо үгэгшэ хабарһаа намар болотор амаралтын үдэргүйгөөр хүдэлөө һэн ха. Мүнөө тус албан ондоогоор эмхидхэгдэдэг. Уһан дундахи хабсагай шулуунай хоёр талада хоёр пост тодхогдонхой. Тэдэнь хоорондоо телефоноор холбогдонхой, суднануудай ябалга яһала аюулгүй болоо.

«Тулганууд» гээшэ байгаалиин нүгөөдэ гайхалтай юумэн болоно. Мүрэнэй дундуур эндэ тэндэ ербын бодоһон хүрин-улаан, улабарборо ганса нэгэн хабсагайнууд үнэхөөрөө тулгануудые һануулдаг.

Тиин Ленэ мүрэндэ, тэрэнэй һалаануудта һайн үүлтэрэй загаһад айхабтар олон юм. Мүрэнэй адагта омоли, хилмэ, тула, хадара, бусад загаһад олзоборилогдодог. Ленэ мүрэнэй загаһаар хэды баяншье һаань, сибиринхид тэдэнэй тоо толгойе олошоруулха тухай һанаагаа табидаг байна. Тон үнэтэ үүлтэрэй загаһадые хубиин хэрэгтэ барилга хоригдонхой, жараахай үдхэхэ хүдэлмэри ябуулагдадаг.

Ленэ гээшэ Яхадай шухала уһан зам, тэжээтшэнь, Сибириин байгаалиин дабтагдашагүй һайхан булан юм.

О. ЖАДЕЦКИЙ,
АПН-эй корр.

ХОТО хүдөөгэй ҺОНИН

ШЭНЭ ГЭРТЭ ТҮБХИНЭХЭНЬ

Хурамхаанай районой нөөсэлэлгын касса һаяхан үдэрнүүдтэ шэнэ гэртэ орожо түбхинэхэнь. Тиигэжэ хүн зониие хангаха талаар тус кассын хүдэлмэридэ нэмэлтэ арга боломжонууд бүри үргэдэхэнь гээшэ.

«Бурятцелинстрой» трестын 1010-дахи нүүдэл оньһожоруулагдамал колонниын Александр Андреевич Фроловой бригадын барилгашад шэнэ гэрые бодхоогоо. Ажалаа бригадна гуримаар эмхидхэһэн барилгашад 18 квартиратай байрын гэрые тээмэндэ ашаглалгада дамжуулаа һэн. Мүнөө тэдэнэр ээлжээтэ объектээ ашаглалгада үгэхэеэ бэлдэжэ байна. Гүрэнэй банкын шэнэ байрые, дүрбэдэхи кварталай хуушаар ашаглалгада оруулха хараатайгаар А. А. Фроловой бригадынхид шармайн оролдожо байнхай.

Т. ЮМСУНОВА.
Хурамхаан.

ЯҺАЛА ҺАЙНААР ГАРАЛСАА

1982—83 онуудта «Эдир техникүүд, натуралистнууд ба шэнжэлэгшэд Эхэ орондоо» гэһэн республиканскэ конкурс үнгэргэгдэбэ.

Энэ хаpалгада хабаадагшадай дүнгүүдэй согсологдоходо Ториин пионернүүдэй байшангай радиотехническэ һургуули илагшадай тоодо оролсоһон байна. Илангаяа Ториин дунда һургуулиин һурагшад Николай Петров, Володя Иванов гэгшэд үндэр амжалта туйлаа юм.

Конкурсын бусадшье зүйлнүүдтэ районоймнай һурагшад яһала үндэр амжалта туйлаа гэжэ тэмдэглэлтэй. Эдир ой модошодой дунда Петропавловкын дунда һургуулиин егерьнүүдэй команда гурбадахи һуурида гараа. Газар хахалагшадай конкурсдо Ториин дунда һургуулини 9-дэхи классай һурагша Александр Южиков хоёрдохи һуури, Белоозерскын дунда һургуулиин 9-дэхи классай һурагша Рыгзема Рабдаева мүн лэ хоёрдохи һуури эзэлээ.

Б. ЦЫБИКОВ.
Зэдын район.

ҺОНИРХУУЛБА

Москвагай гүрэнэй филармориин солистка Гита Владимировна Атласман Гусиноозерск хотын искусствын һургуулиин айлшан боложо, бэлиг шадабаряа һаяхан харуулаа. Искусствын һургуулиин багшан соо болоһон уулзалгада оюун бэлигтэ пианистка ород композиторнуудай аялга хүгжэм болон найруулгануудые шадамар бэрхээр гүйсэдхэжэ, харагшадайнгаа үндэр сэгнэлтэдэ хүртэбэ.

Уулзалгынгаа түгэсхэлдэ тэрэ композиторнууд Глазунов, Глинка, Рахманинов тухай хөөрэжэ үгэһэн байна.

Д. ГАРМАЕВ.
Гусиноозерск хото.

НАҺАЖААЛ ХҮНҮҮДЭЙ ХУБСАҺАН ТУХАЙ

«Моодо гээшэмнай жэбжэгэр бэетэй залуушуулда ааб даа. Харин наһажаал, маряатай, анханайнгаа хүнгэн хүдэлсэ алдаһан хүндэ тэрээн тухай шэбшэһэнэйшье үлүү»,—гэжэ зариманай хөөрэлдэхыень дуулаһан лэ байхат.

Иимэ һанамжа нэгэ талаараа зүйтэйшье шэнги. Хэрбээ залуушуулай моодын дурадхалнуудые тэрэ зандань хэрэглэхэ аргатай һаань, наһажаал хүнүүд хубсаһа бэедээ тааруулхын тула нилээд шүүмжэлхыгээр бодожо үзэхэ, зарим юумыень хубилгахашье баатай болодог ха юм. Гэбэшье һүүлэй үедэ хүн зоной ажал, хүдэлмэридөө шуналги, ниитын ажабайдалда эдэбхитэй, амаралтаяа аятай һайнаар үнгэргэдэг болоһон дээрэһээ, «наһажаал» гэһэн үгын удха бага зэргэ хуушараа гээшэ. Тиимэһээ өөрынгөө наһанһаа бүри залуугаар харагдадаг хүнүүд олошороо.

Наһажаал хүнүүдтэ тусхай моодо зохёохо гээшэ үлүү хэрэг болоно бшуу. Мүнөөнэй моодо олон янзын, элдэб түхэлэй хубсаһа хунар дурадхана. Ямаршье наһанай хүн өөртөө тааруу түхэлэй хубсаһа тэдээн сооһоо шэлэхэ аргатай ха юм. Тиихэдээ нюдэндэ үлүүсэ торомо, зүйлнүүдыень бага зэргэ «зөөлэрүүлэн» хубилгаад үмдэхэдэ болохол ааб даа.

Элдэб мэргэжэлэй, өөр өөрын шуналтай, маряатай будүүн, туранхайшье хүнүүд модельернүүдэй зүбшэл заабари нэгэн адляар баримталдаггүй, харин өөр өөрын һанамжатай байдаг гээшэ. Үгыл һаа, моодотой зохилдуулан, тааpаха, таарахашьегүй хубсаһа үмдөөд ябаха һэн шуу.

Дунда зэргын бэетэй наһажаал эхэнэрнүүд залуушуулай моодоһоо арсаашьегүй һаань, ехэ буруу бэшэ. Зүгөөр будүүн аад, набтар бэетэй эхэнэрнүүдтэ юу дурадхалтайб? Эндэ нюдэ «мэхэлһэн» удхатай хэдэн арга хэрэглэжэ болоно. Жэшээлхэдэ, будэй хээ угалза, шугам зурагуудые хараадаа абан, онсо янзаар эсхэн оёо һаа, набтар хүн нюргаараа ута, үндэршэг түхэлтэй шэнги болодог. Зарим маряатай зон нарин матаргайгаа таһа барюулһан хубсаһанда дуратай. Энэнь буруу. Үнэн дээрээ уужамшаг, сүлөө хубсаһа үмдэхэдэнь, бэеынь маряан ехэ обёоргодохогүй жэшээтэй.

Бүдүүн аад, үндэр эхэнэрнүүд плати бэшэ, костюмуудые үмдэхэ дуратай байдэг. Нээрээшье зохид лэ даа. Ута жакедүүд бэе нариншаг түхэлтэй болгодог. Ташуу мүртэй һаа, мүрөө «үндылгэхэ» арга хэрэглэхэ хэрэгтэй.

Тааруу бүд шэлэхэ гээшэ баһал бэрхэтэй. Наһажаал аад, дунда зэргын бэетэй эхэнэрнүүдтэ зузааншаг бүд абабал дээрэ. Харин маряа ехэтэй хүнүүдтэ иимэ бүд таарахагүй. Жэжэ букле, нягтахан креп, нимгэн драп эдэнэртэ дурадхагдана. Ялагенаһан бүдүүд бүдүүн эхэнэртэ таарадаггүй юм.

Бүдэй угалза хээ тухай хэдэн үгэ хэлэе. Геометрическэ шугамтай, ургамал сэсэгэй түхэлтэй бүдүүд наһажаал зондо аятай. Томо зурагтай бүдүүд бүри «бүдүүрүүлдэг». Үнгэ тухай хэлэбэл, бүхы һаруул үнгэтэй хубсаһан бэе махабадые томо хэбэритэй болгодог, харин хүйтэн үнгэнүүд бэедэ нариншаг шэнжэ оруулдаг гэжэ тэмдэглэмээр. Хубсаһа худалдан абахынгаа, оёхынгоо урда нюур шарайнгаа, үһэнэйнгөө үнгэ зүһые хараадаа абаха хэрэгтэй. Дан ялагар, «залуужуулһан» үнгэтэй хубсаһа үмдэбэл, нюурай уршалаанууд бүри элирэн гарадаг.

Бишыхан, гонзогор нариихан шарайтай, хүнүүдэй томо захатай, томо хармаантай хубсаһа үмдөө һаань, нюурынь бүри гүрдэгэр туранхайгаар харагдаха. Харин маряатай эхэнэрнүүдтэ бишыхан, жэжэ заха, хармаан һуулгаһанай хэрэггүй. Тобшолбол, бэеынгээ хэмжээе хэзээдэшье хараадаа абаха хэрэгтэй.

Хубсаһа шэмэглэн гоёохо аргануудые ямаршье наһанай эхэнэрэй хэрэглэхэдэнь хамаагүй. Жэшээлхэдэ, элдэб янзын шэрэмэл оёдолтой гоёолто, угалзатуулан оёлго гэхэ мэтэ олон ааб даа.

Хүзүүндээ бишыхан торгон пулаадуудые үмдэхэдэ, ямаршье костюм, плати гү, али джемпер мүнөө үеын түхэлтэй болодог.

Моодын эрилтэнүүдые үлүүсэ, нюдэ балай һажаангүй, сагай уларилда тааруулан, аятай зохидоор хубсалха гээшые наһажаал хүнүүд илангаяа сахиха ёһотой.

Л. ДАГДАНОВА,
«Бурятшвейбыт» нэгэдэлэй ахамад уран зурааша-модельер.

СПОРТ

ЕВРОПЫН СУГЛУУЛАГДАМАЛ КОМАНДАДА ОРУУЛАГДАБА

Боксоор дэлхэйн кубогта хүртэхын түлөө 1983 оной түгэсхэлэй мүрысөөн октябриин тэн багта Римэй ринг дээрэ үнгэргэгдэхэнь. Долоон совет боксер Европын нэгэдэхи суглуулагдагмал командын бүридэлдэ оруулагдажа, энэ мүрысөөндэ хабаадаха байна. Найман команда, тусхайлбал, Европын гурбан, мүн Азиин, Африкын Австралиин, Океаниин, Урда Америкын, Түбэй болон Хойто Америкын суглуулагдамал команданууд Кубогта хүртэхын түлөө мүрысэхэ юм.

Европын һайн дуранай боксын нэгэдэл (ЕАБА) энэ удаада командануудые бүридүүлгын иимэ ёһо гурим баримталһан байна: имагтал энэ түбиин чемпионууд — нэгэдэхи, харин мүнгэн медальнуудаар шагнагдагшад хоёрдохи суглуулагдамал командануудай бүридэлдэ ороохо байна. Рингын ээзэд болохо италиинхидта тусхай команда табиха эрхэ олгогдонхой. Ушарынь юуб гэхэдэ, өөһэдынгөө суглуулагдамал командын бүридэлдэ орожо, мүрысэхэ хүсэлэнтэй Европын нэгэ чемпионой, мүнгэн медаляар шагнагдаһан гурбан хүнэй тэрэнэй бүридэлдэ орожо байгаа хаданъ. Европын чемпионадта бронзо медальнуудаар шагнагдаһан СССР-эй, ЧССР-эй ба Туркиин дүрбэн боксер тэдэнэй орондо Европын хоёр командын бүридэлдэ оруулагдаха юм.

Тиигэжэ совет спортсменүүд Европын суглуулагдамал командада эгээл олон һуури эзэлхэ: нэгэдэхи суглуулагдамал командада — долоон, хоёрдохи суглуулагдамал командада гурбан боксер орохо байна. Иимэ ехэ мүрысөөндэ Европын суглуулагдамал командануудта 10 түлөөлэгшэдэймнай оруулагдаха байһан ушарынь совет боксын ехэ нэрэ хүндэтэй, алдар солотой байһые элирхэйлэн гэршэлнэ.

Невинномысск хотын 20 наһатай студент, 1982 оной дэлхэйн чемпион Юрий Александров (51 килограмм), Караганда хотын 23-тай багша Серик Нурказов (57 килограмм), Куйбышев хотын 22-той алба хаагша Василий Шишов (63,5 килограмм), Челябинскын 24-тэй багша Петр Галкин (67 килограмм), Чебоксарын 23-тай багша Валерий Лаптев (71 килограмм), Киев хотын 23-тай сэрэгэй алба хаагша Виталий Качановский (81 килограмм), Донецкын граждан авиациин училищиин 22-той һурагша, 1982 оной дэлхэйн чемпион Александр Ягубкин (91 килограмм) гэгшэд нэгэдэхи суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа, Римэй ринг дээрэ туһалдаха байна. Джамбул хотын 20-той студент Рашид Кабиров (51 килограмм), Алма-Атын 25-тай алба хаагша Виктор Демьяненко (60 килограмм), Кустанай хотын эгээл хүндэ шэгнүүрэй 19-тэй боксер Александр Мирошниченко гэгшэд Европын хоёрдохи суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа мүрысэхэ юм.

Дээрэ дурсагдаһан боксернуудай олонхид уласхоорондын оршом соо үргэнөөр мэдээжэ болонхой. Имагтал Галкин, Лаптев, Качановский, Мирошниченко гэгшэдые залуу спортсменүүдэй тоодо оруулмаар. Гэбэшье тэдэнэр Европын ринг дээрэ яһала мэдээжэ болонхой. Варнада үнгэргэгдэһэн Европын чемпионадта онсо өөрын арга дүрэтэй, мэргэжэл шадабаритай, ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй боксер байһанаа харуулһан Качановский тухай онсо тогтожо хэлэлтэй. Александровой, Нурказовай, Шишовой, Ягубкинай, Демьяненкын бэлиг шадабари тухай үншэгшэд яһала мэдэхэ байха. Эдэмнай уласхоорондын ринг дээрэ дүй дүршэлтэй болоһон, үндэр нэрэ зэргэтэй спортсменүүд лэ.

1973 онһоо хойшо совет суглуулагдамал команда Европын чемпионадуудта түрүү һууринуудые эзэлһэн байна. Тиихэдээ һүүлшын хоёр чемпионадта СССР-эй суглуулагдамал команда тус тустаа 8 алтан медаляар шагнагдаа һэн.

Боксоор дэлхэйн Кубогта хүртэхын түлөө болохоёо байгаа мүрысөөндэ совет боксернууд командаараа илажа гараха һайн арга боломжонуудтай юм гэжэ СССР-эй Спорткомитедэй гүрэнэй тренер Юрий Радоняк хөөрэнэ.

Борис ОЛЬШЕВСКИЙ,
СССР-эй спортын мастер.
(АПН).

БОКСЕРНУУДАЙ АМЖАЛТА

Боксоор бүхэсоюзна мүрысөөн Челябинск хотодо болобо.

Улаан-Үдын авиационно заводой «Забайкалец» гэжэ спортклубай тренер спортын мастер Балдан Буянтуев нэгэдэхи дундууршаг шэгнүүртэ рингдэ гаража туһалдахадаа, мүнгэн медаляар шагнагдаа.

• • •

Боксоор СССР-эй Кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөндэ хабаадахын тула оройной студентнэрэй суглуулагдамал командада үдэрүүдтэ Украинын ССР-эй Ивано-Франковск хотодо һорилго бэлэдхэл хэжэ байна. Энэ ехэ мүрысөөн октябрь һарын хоёрдохи хахадта Новороссийск хотодо үнгэргэгдэхэ юм.

Зүүн Сибириин технологическа институдай 5-дахи курсын студент, спортын мастер Юрий Мангатаев студентнэрэй суглуулагдамал командада ороно.

Ю. Мангатаев республикын оло дахин чемпион, РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө Якутск хотодо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ, мүн нёдондо жэл ВЦСПС-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө Подольск хотодо болоһон түгэсхэлэй мүрысөөндэ мүнгэн медальнуудаар шагнагдаа һэн.

Россин Федерациин хоёр дахин чемпион, спортын мастер Павел Федотов тэрэниие һурган һоридог юм.

Б. МИРОМАНОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Мүнөөдэрэй гол зорилго —бүхы тарялагаа саг сооһь гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряаха» — материалнуудай суглуулбари. «Туһаламжын ашаг үрэ ехэ» — Н. Дегтяревой репортаж. МНР-тэ бололжо байгаа СССР-эй үдэрнүүд тухай Ч. Гомбоиной «Мартагдашагүй уулзалганууд» гэһэн статья.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Партийна ажабайдал: абаһан шиидхэбэриеэ заабол бэелүүлхэ» А. Яковлевай «Нөөсэ арга боломжонууд бии» гэһэн статья. «Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын түлөө». И. Артюнинай «Загаһа барилгада шэнэ техникэ хэрэглэгдэнэ» гэһэн статья. Ажалшадай бэшэгүүдэй суглуулбари. «Түрэл орон доторнай» — ТАСС-ай корреспондентнүүдэй мэдээсэлнүүд.

Гурбадахи хуудаһанда: «Хилын саанаһаа» —ТАСС-ай ба АПН-эй корреспондентнүүдэй мэдээсэлнүүдһээ.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Спортивна долгин дээрэ» — материалнуудай суглуулбари.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 —Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 9.55 —«Аяншалагшадай клуб». 10.55 —«Вы умеете играть на пианино?»—зүжэг. 12.15—Д. Д. Шостаковичой нэрэмжэтэ квартет наадаха. 12.45—СССР-эй арадай уран зураашан Б. Иогансон. 13.15—Шэнэ һонин (13.20 хүрэтэр). 15.15—Шэнэ һонин. 15.35—Баримтата фильмүүд. 16.40—«Хүнүүд баяр хүргэнэ»—телеочерк. 16.40—Баримтата фильм. 17.10—Испаниин хүгжэмтэ театр. 17.55—«Бултанда зорюулагдаһан стадион».

Улаан-Үдэ. 18.30—«Тюмень»—киноочерк. 18.40—«Ургаса-83». 19.10—«Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45—«Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 20.00—«Эрдэм ухаан ба ажабайдал» 20.30—«Девушка с характером»—уран һайханай фильм.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Баримтата фильм. 9.35—Астрономи. 10-дахи класс. 10.05—Немец хэлэн. 10.35—Астрономи. 10-дахи класс. 11.05—«А. Прокофьевой поэзи». 11.35—Юрэнхы биологи. 9-дэхи класс 12.05—«Таанадта, түрэлхид». 12.40—Юрэнхы биологи. 9-дэхи класс. 13.10—Физикэ. 7-дохи класс 13.40—Немец хэлэн. 14.10—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 14.30—А. С. Макаренко—багша, уран зохеолшо, эрхэтэн. 15.20—«Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 16.20—Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 16.25—Уран һайханай коллективүүдэй концерт. 16.55—«Элүүр энхэ байлга». Киножурнал. 17.05—Болгариин эстрадын артистнуудай концерт. 17.40—Соносхолнууд. 17.50—«Горн»—һурагшадта зорюулагдаһан программа.

Москва. 18.30—Концерт.

Улаан-Үдэ. 19.45—«Таанадта, агитаторнууд болон политинформаторнууд». 20.00—«Театральна уулзалганууд».

Москва. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.15 —Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай дуунуудые эрхимээр гүйсэдхэлгын бүхэсоюзна гурбадахи конкурсын лауреадуудай концерт 22.00—«Время». 22.30—«Олеся»—уран һайханай фильм. 24.00—Футболоор Олимпийскэ мүрысөөнэй шэлэлгын матч. СССР-эй ба Болгариин суглуулагдамал команданууд.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54—54, зам. редактора—2-68-08, зам редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2,54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 выпускающие — 2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография ...ственного комитета Бурятской ... делам издательств, полиграфии ... ной торговли г. Улан Удэ. ул. ... Н-02528. Заказ № 234. И...